

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**Problematika sekt, náboženský
a duchovní život mládeže**

Autor: Jana Dobrovská

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Studijní program: Sociální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Datum odevzdání : 2. 12. 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 2.12.2011

Podpis studentky

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za cenné rady a podporu, kterou mi v průběhu psaní věnoval. Velké poděkování patří také lidem, kteří byli ochotni zúčastnit se výzkumu, či mi v průběhu jeho realizace neváhali poradit.

Bibliografický záznam

Dobrovská, Jana. *Problematika sekt, náboženský a duchovní život mládeže: bakalářská práce*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra pedagogiky a psychologie, 2011. 51 stran.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce „Problematika sekt, náboženský a duchovní život mládeže“ pojednává o fenoménu náboženského sektářství. Práce je rozdělená na dvě části. První, teoretická část uvádí hlavní znaky sekt, jejich charakteristiku a organizaci, zabývá se osobností vůdce a možnými dopady působení vlivu sekt na psychiku mládeže. Jsou zde také popsány některé vybrané známé sekty. Druhá část, kterou tvoří kvantitativní výzkum prováděný formou dotazníků, je zaměřena na religiozitu mládeže a jejich orientovanost v náboženské oblasti. Získaná data jsou následně analyzována a vyhodnocena.

Klíčová slova

náboženství, víra, sekta, organizace, společnost

Abstract

The bachelor thesis “The Issue of Sects; Religious and Spiritual Life of the Youth” is concerned with the phenomenon of religious sectarianism. The thesis is divided into two parts. The first, theoretical part outlines the main features of sects, their characteristics and organization; it analyses the personality of a leader and possible impacts of the sect influences on the psyche of the youth. The second part, which is formed by a quantitative research carried out via a questionnaire survey, concentrates on the religiousness of the youth and their ability to orient themselves in the sphere of religion. The data obtained are then analysed and evaluated.

Keywords

religion, sect, faith, organization, society

Obsah:

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	10
1.1 Náboženství.....	10
1.2 Nová a alternativní náboženství.....	11
1.3 Sekta.....	12
2 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ TRADIČNÍ NÁBOŽENSKÉ SMĚRY.....	14
2.1 Křesťanství.....	14
2.2 Hinduismus.....	15
2.3 Buddhismus.....	16
2.4 Judaismus.....	16
2.5 Islám.....	17
3 FENOMÉN NÁBOŽENSKÉHO SEKTÁŘSTVÍ.....	20
3.1 Charakteristika a znaky sekt.....	20
3.2 Dělení sekt.....	21
3.3 Proč je život v sektě lákavý?.....	22
3.3.1 Motivace vstupu do sekty.....	23
3.4 Vznik a fáze závislosti na sektě.....	25
3.4.1 Techniky psychické manipulace.....	26
3.4.2 Techniky fyzické manipulace.....	27
3.5 Dopady působení sekt na psychiku mládeže.....	28
3.6 Osobnost vůdce.....	28
4 PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH NÁBOŽENSKÝCH SKUPIN PŮSOBÍCÍCH NA ÚZEMÍ ČR.....	30
4.1 Konzervativní křesťanské skupiny.....	30
4.1.1 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů.....	30
4.1.2 Svědci Jehovovi.....	31
4.1.3 Děti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.....	32
4.2 Hnutí lidských potenci.....	33
4.2.1 Haré Kršna.....	33
4.2.2 Scientologická církev.....	34
4.2.3 Triumfální centrum víry.....	34

4.2.4 Vesmírní lidé	35
5 PREVENCE.....	37
6 PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
6.1 Cíle a předpoklady.....	39
6.2 Metoda výzkumu a sběru dat.....	40
7 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU ZAMĚŘENÉHO NA NÁBOŽENSKÝ A DUCHOVNÍ ŽIVOT MLÁDEŽE.....	42
7.1 Světový názor mládeže.....	42
7.2 Náboženské přesvědčení.....	43
7.3 Orientace v alternativních náboženských směrech.....	45
7.4 Hodnocení tradičních náboženských směrů a sekt.....	46
8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU.....	49
ZÁVĚR.....	51
Seznam použité literatury	
Seznam použitých periodik	
Seznam elektronických zdrojů	
Seznam tabulek a grafů	
Seznam příloh	

ÚVOD

Je přirozené, že potřebujeme v něco věřit, stejně jako je přirozené že potřebujeme přijetí, pochopení a sdílení s jinými lidmi. Většina mladé generace se ztotožňuje se současnou konzumní společností a různými způsoby se jí přizpůsobuje. Avšak určitá část mládeže konzumní společnost a její hodnotový systém odmítá a vytváří si své alternativní životní styly a životní cíle. Patří sem konzumace drog, různé marginální skupiny, které protestují např. proti globalizaci.

Tak jako i v jiných oblastech tržní ekonomiky vidíme působení tržních mechanismů i v oblasti náboženského života. Společnost je zájmově strukturována, včetně „náboženského trhu“. Nové sekty tak vytvářejí konkurenční prostředí pro zavedené církve a náboženství. Tento konkurenční boj dokládá nejen naše nedávná minulost, ale i současnost. Válka v bývalé Jugoslávii, válka mezi Irákem a Iránem či občanské masakry v pásmu Gazy – to vše pod náboženským hávem. Nástup nových sekt a vzájemné postoje a chování mezi církvemi a sektami probíhá v daných společenských podmínkách, které u lidí vytvářejí či nevytvářejí spirituální potřeby, orientují lidi materiálně či duchovně.

Část mládeže, která hledá naplnění v duchovním a náboženském životě, či spiritualitě se tak postupně nová náboženství stala dalším způsobem rozšiřující možnosti, které jsou dostupné každému, kdo usiluje o řešení duchovní krize.

V posledních desítkách let se nová náboženství stala předmětem intenzivního zájmu a zkoumání nejen religionistů, ale i odborníků z řady profesí od psychologů po policejní a právní činitele.

Bezprostředně po listopadu 1989 se začaly objevovat nové formy náboženských a spirituálních skupiny, které měly potenciál oslovit jistou část poměrně velké skupiny „nevyhraněných“. Byly zaregistrovány nové církve a náboženské společnosti, např. v r. 1990 u nás jedna z nejznámějších společností Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů. Další vlna nových registrací přišla po r. 2000, kdy se zaregistrovala např. Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny, Česká hinduistická náboženská společnost nebo Ústředí muslimských obcí. V profilech nakladatelství se objevily tituly náboženské a duchovní literatury. Některá nakladatelství se zaměřila pouze na tuto literaturu. Jejich největší devizou se stala jinakost a schopnost reagovat na potřeby jedince vysoce individualizované společnosti. Část z těchto nových náboženských skupin se na veřejnosti

neobjevuje vůbec a mnohé další zanikají po velmi krátké době, takže není možné jejich existenci ani zaregistrovat. Veřejnost se proto dozví o tomto relativně malém počtu těchto hnutí především v souvislosti s kontroverzemi, které jsou mediálně velmi vděčným tématem. Média po krátkém čase začala publikovat případy, kdy lidé sektě věnovali všechn svůj majetek a o dětech, kteří naprosto propadli vlivu sekty.

Nová náboženství jsou v mnoha případech stále v procesu zrodu. Rychle se mění a dozrávají jen velmi pomalu. Experimentují s novými formami náboženské organizace, nabízejí odlišná mravní hlediska a zkoumají různé možnosti spasení a osvícení. Když tyto experimenty selhávají, jsou tato náboženství schopna rychle opustit zvolené možnosti a vybrat si nové. Případ, kdy jedna ze stovek těchto skupin zklame naše očekávání, pak může zpochybnit postavení všech ostatních. Tváří v tvář novým náboženstvím začaly tradiční náboženské instituce udržovat, ochraňovat, bránit a oživovat svůj způsob náboženského života.

Obsahem seminární práce bude především rozbor toho, co je možné považovat za sektu nebo za formu nového náboženství, znaky a charakteristiky sekt, jejich patologické mechanismy a nejznámější druhy sekt na území České republiky, jejich historický vývoj a současnost V praktické části se pokusím zmapovat duchovní život mladé generace a přiblížit jejich postoje k církvím jiným náboženským společnostem.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Náboženství

Téměř ve všech knihách se odborníci, kteří se zabývají religionistikou, např. P. Říčan (2007), J. Sokol (2004), D. Václavík (2010) shodují v tom, že nelze stanovit obecně závaznou definici náboženství. Nemohou se shodnout, jaké znaky náboženství musí mít a co vše se pod tento termín zahrnuje.

„Náboženství je fenomén tak rozmanitý a historicky proměnlivý, jeho projevy se natolik liší v různých kulturách a v různých společnostech, že někteří teoretici odmítají užívat toto slovo v jednotném čísle, jako obecný pojem. Navíc je zde náboženská variabilita u lidí různého věku a s různým životním údělem, nemluvě o svérázu svobodně individuálně zvolených duchovních cest.“¹

Náboženství z hlediska teologického – řada autorů se snaží postihnout povahu náboženství úvahami o jeho původu. Tak jeden z nejslavnějších výroků, které se o bozích tradují, říká, že je stvořil strach. Jak uvádí J. Sokol podle Lucretia je kořenem náboženství strach ze smrti, obsahy snů a neschopnost vyložit si přírodní děje. Základní charakteristikou náboženství je, že samo cosi závažného vyjadřuje, dává najevo. Dále je důležité, nikoliv však rozhodující, ke komu se náboženství obrací. Monoteistická náboženství se obracejí k Bohu, polyteistická k různým bohům nebo třeba ke slunci a ke hvězdám, domácí náboženství k zemřelým předkům a totemická k „předkům“ v přírodě. Náboženství je také projev, odpověď celého člověka, a nejen intelektu, který se vyjadřuje jako vděčnosti obava a prosba.²

Náboženství z hlediska psychologického – náboženství je považováno za vědní obor zabývající se především psychickými jevy a jejich vnějšími projevy s faktury, které na ně působí. V centru pozornosti je náboženské prožívání, psychické jevy náboženského rázu, mezi které přirozeně patří množství duševních jevů, prožitků, které můžeme souhrnně označit jako niternou stránku náboženství. V centru pozornosti psychologie náboženství je přitom přirozeně náboženské prožívání, na které usuzujeme jednak z výpovědí zkoumaných osob založených na jejich introspekci, jednak z celého spektra jevů, které jsou

¹ ŘÍČAN, P., *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-312-3, str. 33

² SOKOL, J., *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-886-4, str. 69-75

předmětem religionistiky a které můžeme považovat za vnější projevy náboženského života.³

Náboženství z hlediska sociologického - náboženství a mytologii můžeme považovat za nejstarší světový názor a zároveň za nejrozšířenější sociální jev. Jakmile se člověk začal zajímat o okolí a svět, ve kterém žije a objevil vztah mezi sebou a skutečným světem, začal ho zajímat i svět nadpozemský, síly a vlivy, které nemůže ovlivnit a které jsou dokonalejší než on sám. Jedním z klasických interpretačních rámců vysvětlující vztah mezi společností a náboženstvím. D. Václavík (2010)⁴ v tomto kontextu komentuje Durkheimovu teorii, podle které je náboženství klíčovým jevem pro pochopení základních otázek sociologie: jakými způsoby se vytváří a udržuje integrita společnosti, jaký je vztah jedince a společnosti jako sféry kolektivního tlaku na jedince. E. Durkheim je přesvědčen, že náboženství je jednotný systém víry a praktik vztahujících se k posvátným věcem, tj. věcem odtažitým a zakázaným; systém víry a praktik, které sjednocují všechny své přívržence v jediném morálním společenství nazývaném církev.

Na závěr této kapitoly je nutné shrnout, že *„termín náboženství je polysémantický výraz, který má v různých souvislostech různé významy. Místo snahy dospět za každou cenu k jediné správné definici náboženství, lze doporučit užívání tohoto výrazu v různém smyslu a spoléhat na kontext, který umožní dorozumění.“*⁵

1.2 Nová a alternativní náboženství

Náboženství se stále se vyvíjejí. Jsou to způsoby života, které jsou formovány svým okolím. Na základě toho nacházíme po celou dobu náboženských dějin a ve všech kulturách reformní hnutí, inovace a probouzení, vyvíjejí se nové ideologie. Slovo „nový“ v nových náboženstvích odkazuje spíše na hledače než na samotné náboženství. Většina náboženství představuje stará náboženství v nové situaci a novému publiku, jsou produktem stálých změn, jimiž náboženství procházejí.

Nová náboženství, sekty a alternativní spiritualita byly vždy součástí proudu náboženských dějin, ale teprve v posledním století se stáváme svědky rychlého vzniku nových

³ ŘÍČAN, P., *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-312-3, str.42-43

⁴ VÁCLAVÍK, D., *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada Publishing, 2010, ISBN 978-80-247-2468-3, str. 10

⁵ ŘÍČAN, P., *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-312-3, str. 40

náboženství, které nemá obdobu. Jednou z klíčových změn, které tento nárůst způsobily, je neustále zvyšování počtu společností, které jsou multikulturní a multiregionální. Zúžíme proto prostor, ve kterém se budeme ve své bakalářské práci pohybovat. Ve středu mého zájmu jsou ty druhy alternativního náboženství, které mají před tváří veřejnosti podobu netradiční religiozity, vystupují ponejvíce jako sekty a v nichž je zastoupena především mládež. Jde o tzv. „náboženství mládeže“⁶, což je další termín používaný v literatuře, jakkoli není zcela přesný a cele tyto jevy nepostihuje.

Nová náboženství jsou v mnoha případech stále v procesu zrodu. Experimentují s novými formami náboženské organizace, nabízejí odlišná mravní hlediska a zkoumají různé možnosti spasení a osvícení. Když tyto experimenty selhávají, jsou tato náboženství schopna rychle opustit stávající způsoby a vybrat si nové. Každá víra a nový náboženský směr nabývá na důvěryhodnosti v očích veřejnosti s přibývajícím počtem vyznavačů.

1.3 Sekta

Pojem „sekta“ je odvozen z latiny, patrně od „sequor“, následuji, či od „seco“, dělím. Je to tedy směr, který se od většího společenství oddělil a sleduje vlastní cestu.⁷ I. O. Štampach navrhuje v časopise Dingir⁸, nahradit těžko definovatelný pojem sekta termíny „*nové náboženské hnutí, alternativní náboženství*“, a pro nebezpečné sekty potom „*autoritářská / uzavřená / nesnášenlivá / nebezpečná náboženská společnost nebo skupina, případně destruktivní kult...*“

Sekta je tedy skupina osob uvnitř některého náboženského nebo filozofického směru spojených navzájem tím, že uznávají tutéž nauku. Také například křesťanství se objevilo zpočátku jako sekta uvnitř judaismu. Islám zase jako sekta mezi monoteistickými náboženstvími, které mají své kořeny v Bibli.

V dnešní době slovo sekta přijímá ke svému původnímu významu ještě cosi, co ve společnosti vyvolává vážné nebezpečí netolerantnosti, které je přičítáno nátlakové přesvědčování při získávání nových stoupenců učení a tendenci podmaňovat si tisíce mladých nebo dospělých, kteří se tak mohou stát obětí své touhy po ideálu. Právě takové lidi vyhledávají a přitahují podobné skupiny, neboť se snadno podřizují učitelům, kteří

⁶ HORA, L., *Problematika tzv. religiozity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže*. Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 1995, ISBN 80-7184-1064, str. 9

⁷ RAJCHRT, L., *Pavučiny*. Praha: Alternativa, 1995, str. 47

⁸ ŠTAMPACH, I., *Co je a co není sekta: Je potřeba kultivovat pojmosloví*. Dingir: 2000, č. 4/2006, str. 15

takto někdy získávají oddanou a levnou pracovní sílu. V takových případech se náboženské cítění stává nástrojem toho nejhoršího ovládní.

Klíčovým pramenem pro naši práci byla kniha Z. Vojtíška (2004)⁹ ze které jsme vybrali následující definici: *„Výraz sekta původně označoval skupinu lidí stejného filosofického nebo náboženského zaměření, která se vydělila z většího věroučného celku. Dnešní sekty rozšířily význam svého pojmenování vedle tradiční netolerantnosti ještě o moderní objevy z oblasti psychologie, propagandy a reklamy. Všechny tyto organizace nebo společnosti získávají a následně ovládají miliony mladých nebo nevyrovnaných starších lidí víceméně obdobným způsobem: posílí jejich strach z okolního světa, nabídnou pomoci, péči či lásku.. Cílem je učinit člena komunity co nezávislejším, tedy vůči ní naprosto bezmocným“.*

V bakalářské práci neužíváme jednotný kategoriální aparát, zejména při zařazování jednotlivých proudů a směrů a při definování náboženských společností. Proto bude často pojem „sekta“ nepřesný.

⁹ VOJTÍŠEK, Z., *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. Praha: Portál, 2004, str.23

2 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ TRADIČNÍ NÁBOŽENSKÉ SMĚRY

Následující kapitola obsahuje výčet nejvýznamnějších tradičních náboženských směrů, mezi které patří křesťanství, judaismus, hinduismus, buddhismus a islám, které mají nejvíce členů.

2.1 Křesťanství

Slovo křesťanství pochází z řeckého „christianismos“, křesťané byli nazýváni „christianoí“. Křesťanství je termín užívaný pro označení křesťanské víry. Vztahuje se na všechny církve, komunity, denominace a také na ideály a pojmy, které vyvolal nebo vyslovil Ježíš Kristus a jejichž společným prvkem je vyznání víry v téhož Ježíše jako Syna Božího, vtěleného, zemřelého a zmrtvýchvstalého¹⁰.

Všichni křesťané vyznávají přes všechny dílčí rozdíly víru v jednoho Boha, který se zjevuje člověku jako Otec, Syn a Duch svatý – jako svatá „Boží Trojice“. K Ježíši Kristu se modlí křesťané, nikoliv například Svědkové Jehovovi.

Kanonizované křesťanské texty jsou známé jako Bible, jejíž konečná podoba vznikla kolem let 170 – 220 n. l. Obsahuje třicet devět knih židovských posvátných textů (Starý zákon) a dvacet sedm knih křesťanských posvátných textů (Nový zákon), které tvoří druhou část Bible¹¹. Jejich obsahem je působení a kázání Ježíše z Nazareta a počátky křesťanství jakožto víry v Ježíše Krista. Někteří k nim přidávají také Apokryfy, které tvoří část řecké verze židovských textů.

Ke křesťanské zbožnosti patří nejen služba Bohu, ale i služba lidem. Práce ve zdravotnictví, školství a v charitativních organizacích byly vždy samozřejmou součástí křesťanské aktivity na celém světě.

¹⁰Encyklopedie [online], dostupná z www.iencyklopedie.cz/krestanstvi

¹¹ ALLAN, J. a kol., *Víry a vyznání*. Praha: Nakladatelství Slováry, 1994, ISBN 80-85871-27-0, str. 56

2.2 Hinduismus

Slovo Hindu pochází z perštiny a znamená označení „Ind“ – za kolébkou hinduismu je tedy považována Indie. Hinduismus je široký a těžko vystižitelný pojem, má mnoho tváří a každá z nich je trochu odlišná. Nemá zakladatele ani přesné vyznání.

Náboženské texty

V hinduismu není žádné věroučné dogma či závazný článek víry, spíše množství nejrůznějších pochopení a životních stylů. V tomto pluralismu je indické náboženství výrazně tolerantní vůči jiným náboženským systémům.

Nejstarším spisem jsou Vědy, které představují čtyři sborníky, z nichž nejstarší je Rgvéd, který obsahuje klíč k pochopení hinduismu v jeho celistvosti. Jedná se o sbírku chvalozpěvů a mytologických písní pocházející z 12-9 stol. př. Kristem. Dalším významným textem je Mahábhárata, jedná se o rozsáhlý staroindický epos o dvěstětisících verších, které líčí boje mezi kmeny, jež se usadily při středním toku Gangy.¹²

Božstva

Hinduismus uctívá mnoho podob bohů a světců. Vedle pozitivního boha Višny s jeho ženským protikladem Lakšmí je uctíván Šiva s ženskou partnerkou Parvatí. V indickém náboženství je nepřehledné množství bohů, jejichž obrazy a sochy jsou uctívány v procesích, které procházejí městy, jsou omývány a zdobeny nejrůznějšími předměty.

Cílem náboženského života je ztotožnit se s nejvyšší Skutečností nazývanou Brahma. Brahma je stvořitel, prapůvodní božstvo.

Přesvědčení o převtělování

V hinduismu je zbožštěna příroda, svaté krávy či řeky, ale člověk je často ponechám svému utrpení, které přichází jako odplata za hříchy minulých životů. Proto se v Indii nezakládaly nemocnice, charitativní organizace ani sociální ústavy. Pokud přeci jen v Indii některé existují, tak díky misijním křesťanským organizacím, které vidí v trpícím člověku bližního, který potřebuje pomoci. Hinduismus nabízí obecně tři cesty k vysvobození z koloběhu znovuzrození. Jsou to: filosofie a poznání, dodržování náboženských rituálů a zbožnost (2-Víra a vyznání).

¹² BALTA P., *Knihy o náboženstvích*. Praha: Albatros, 1993, ISBN 80-00-00010-5, str. 87

Hinduistů je na světě téměř čtyři sta milionů. Tvoří je zejména obyvatelé Indie, některé oblasti Afriky, Asie, Latinské Ameriky a v poslední době také obyvatelé Evropy a Spojených Států.

2.3 Buddhismus

Podle tradice je za zakladatele Buddhismu považován Siddhárta Gautama, který žil asi v letech 563-483 před Kristem. Všechno, co víme o jeho životě, vychází především z buddhistických posvátných knih, které byly sepsány zhruba 400 let po Gautamově smrti. Siddhárta Gautama meditacemi pod „stromem probouzení“ dosáhl nirvány, osvobození z koloběhu bytí, a stal se Buddhou. „Osvícený“ vytvořil ze svých učedníků mnišské společenství, které pochopilo jeho „Čtyři vznešené pravdy“:

1. Pravda o utrpení. Každá omezená existence je charakterizována utrpením.
2. Pravda o původu utrpení. Utrpení způsobuje žádostivost nebo touhu.
3. Pravda o zániku utrpení. Ovládnout touhu znamená skončit utrpení.
4. Pravda o cestě k zániku utrpení. Touhu je možno ovládnout následováním osmidílné stezky, po níž kráčel Buddha¹³.

Osmidílná stezka je poučení o moudrosti, mravnosti a meditaci. V praktickém životě tato osmidílná stezka znamená především zákaz zabítí a působení utrpení živým bytostem, zákaz krádeže, manželské nevěry a požívání všech typů drog (samozřejmě i alkoholu).

Buddhismus navázal v mnoha ohledech na myšlení hinduismu, ale nepodporoval rozdělování do kast, spása byla dosažitelná každému. Neuznávání kastovního dělení pomohlo buddhismu k rychlému a masovému rozšíření¹⁴. Buddhismus je praktikován především na Srí Lance, Barmě, Thajsku, Kambodži a Japonsku.

2.4 Judaismus

Judaismus je termín, který označuje náboženství židovského národa - Izraele. Je třeba rozlišit mezi judaismem jako náboženstvím, a židovstvím jako kulturně-nábožensko-nacionálním souborem, zahrnujícím historii, jazyk, zemi, liturgii, filozofii, umění, soubor etických zásad, náboženských praktik a podobně. Teologie judaismu slouží jako základ mnoha jiných náboženství včetně dvou nejrozšířenějších, křesťanství a islámu.

¹³ ALLAN, J. a kol., *Víry a vyznání*. Praha: Nakladatelství Slováry, 1994, ISBN 80-85871-27-0str. 31

¹⁴ RAJCHRT, L., *Pavučiny*. Praha: Nakladatelství Alternativa, 1995, ISBN 80-85942-13-5, str. 25

Judaismus vznikl jako náboženství hebrejských kmenů přibližně ve 2. tisíciletí př.n. l.¹⁵ Zakladatelem židovského náboženství je Mojžíš – dal mu Zákon, který se stal jeho jádrem. Vysvobodil izraelský lid z otroctví a vyvedl ho z Egypta. Na konci cesty, která vedla napříč sinajskou pouští a trvala čtyřicet let, čekala izraelský lid země jejich předků, Kanaán, země zaslíbená. Právě během tohoto putování dal Židům Mojžíš desky Zákona, jehož obsah je shrnut do desatera přikázání. Zároveň vytvořil podrobná pravidla pro chování v nejrůznějších situacích každodenního života. Obnovil smlouvu mezi Bohem a svým lidem.

Bible

Židovská Bible se člení na tři části: Tóru, Proroky, Spisy. Židé mají i ústní zákon, neboli Talmud. Zájmu se těší také Kabala – tajemný mystický výklad bible, pocházející zčásti ze starověku. Nejslavnějším kabalistickým dílem je kniha Zohar.

Novodobá historie

V dějinách tohoto národa docházelo k častým pronásledováním. Tak se dostali do Německa, Anglie, východní Evropy. Také odsud byli často vypovídáni, a proto jim mnohdy nezbyvalo nic jiného než konvertovat na křesťanskou víru nebo se uchýlit do ghetta. Pogromy na Židy, k nimž docházelo v Rusku, je přinutili k emigraci do Spojených Států.

V roce 1933 se v Německu chopil moci Adolf Hitler, který začal uskutečňovat politiku systematického vyhlazování Židů. Ti byli deportováni do koncentračních táborů, kde přišlo o život šest milionů Židů. Ti, kteří přežili vyvražďování se vrátili v r. 1948 do země svých otců, do nově vzniklého státu Izrael¹⁶.

2.5 Islám

Islám je v současné době nejrychleji rostoucím světovým náboženstvím a s více než jednou miliardou věřících druhým nejrozšířenějším náboženstvím na světě. Slovo „islám“ znamená znání Alláha jakožto jediného Boha a aktivní podřízení se jeho vůli. „Muslim je ten, kdo uznává Alláha a podřizuje se mu, protože poslušnost je předpokladem

¹⁵ *Judaismus* [online], dostupný z www.wikipedia.cz/judaismus

¹⁶ BALTA, P., *Knihy o náboženstvích*. Praha: Albatros, 1993, ISBN 80-00-00010-5, str. 44

spásy. V ideálním případě by měly být Boží vůli podřízeny všechny oblasti lidského života – osobní, společenské i politické“. Tak praví kniha islámu –Korán¹⁷.

Korán hraje ústřední roli při formování uvědomění každého jednotlivého Muslima. Tvoří základ modliteb, vzdělání a studia. Jeho nařízení formují vše od pravidel stravování přes manželské a rodinné záležitosti až po společenské, hospodářské a politické uspořádání. A jeho silný důraz na komunitu věřících je motivující silou myšlenky islámského světa. Další Muhammadovy výroky, pronesené při různých příležitostech a vyprávění o jeho činech, tvoří Sunnu. Tento sekundární zdroj přináší další soubor jednotlivých principů a zkušeností. Sunna se vztahuje na detaily intimního osobního chování a podává idealizovaný profil osobnosti, jež se opírá o všechny aspekty chování jednotlivce i o záležitosti uspořádání komunity a společnosti.¹⁸

Islám se v posledních letech značně rozrůstá a vyvstávají i nová intelektuální, vyznavačské, etnické a i kulturní rozdílnosti. Někteří reformátoři se například pokusili vytvořit takovou formu islámu, která by byla slučitelná s moderním západním způsobem života, zatímco některá obrozenecká hnutí vidí v západním sekularismu a kapitalismu hrozbu pro islámskou kulturní a náboženskou identitu. Nejviditelnějším trendem je v současném islámu ten, který nazýváme „fundamentalismus“¹⁹ Slovo „fundamentalismus“ bylo přeneseno na iránské revolucionáře a jejich motivované politické aktivity. Od té doby byla také tímto termínem označována četná radikální pravicová hnutí, např. Hamás, Tálibán. Fundamentalismus je také příčinou mnoha extremistických aktivit – sebevraždných bombových atentátů a zvláště teroristických úroků 11. září 2001 na budovy „dvojčat“ World Center a Pentagon v USA.

Zhruba na přelomu století jsme v USA i Evropě svědky nárůstu obav z přistěhovalců. Zatímco v Americe je tato xenofobie spjatá s odporem vůči hispánským přistěhovalcům, v Evropě sílí odpor vůči muslimským přistěhovalcům. Záporný vztah k novousedlíkům již není prvotně spojen jen etnickými či rasovými předsudky, ale předsudky náboženskými a ideologickými. V kontextu války s terorem je islám všeobecně brán jako další nepřítel společnosti – jako totalitní systém, který se stal po fašismu a komunismu dalším vyzyvatelem liberální demokracie. Mají-li určité skupiny nepřátelský postoj k principům liberální společnosti, jako je např. svoboda nebo rovnoprávné postavení mužů a žen, pak musí liberální většina nahradit toleranci úsilím o jejich asimilaci do svých liberálních

¹⁷ PARTRIDGE, CH., *Encyklopedie nových náboženství*. Praha: Euromedia Group, 2006, ISBN 80-242-1605-1, str. 124

¹⁸ ENCYKLOPEDIJE Britannica, *Islám, náboženství, historie a budoucnost*. Brno: Nakladatelství Jota, 2010, ISBN 978-80-7217-628-1, str. 12

¹⁹ PARTRIDGE, CH., *Encyklopedie nových náboženství*. Praha: Euromedia Group, 2006, ISBN 80-242-1605-1, str. 125

hodnot²⁰. V České Republice je činnou organizací např. Islámský svaz českého mystika Sálíma Voldána nebo Muslimská Unie, jejíž nejvýznamnější členové s bohatým společenským a duchovním životem jsou české muslimky.

²⁰ BARŠA, P., *Nová xenofobie*. Praha: Časopis Dingir, č. 1/2006, ISSN 1212-1371, str. 2-5.

3 FENOMÉN NÁBOŽENSKÉHO SEKTÁŘSTVÍ

Je přirozené, že potřebujeme v něco věřit, stejně jako je přirozené že potřebujeme přijetí, pochopení a sdílení s druhými lidmi. Snad právě kvůli těmto lidským potřebám se ale někdy necháme tak snadno přesvědčit, že můžeme přijít úplně o všechno. Nová náboženství rozšiřují možnosti, které jsou dostupné každému, kdo usiluje o řešení duchovní krize.

3.1 Charakteristika a znaky sekt

Sekt po celém světě neustále přibývá. Není proto snadné určit jejich přesná specifika. Každá sekta je nějakým způsobem odlišná, ale je možné mezi nimi najít určité společné rysy a některé z nich možná nejsou typické jen pro sekty. Možná, že vyjadřují vlastnosti, které se skrývají v nás všech a mohou být nebezpečné i pro mezilidské vztahy.

L. Hora ve své knize „*Problematika tzv. alternativní religiozity*“²¹ shrnuje poznatky o soudobých sektách a uvádí několik základních charakteristických znaků:

1) Izolovanost, relativní uzavřenost, kdy si sekta uvědomuje, že složky, které ve věrouce či kultu dominují, jsou v rozporu s okolím a většinou jsou také tímto okolím zpochybňovány. Sekta se proto logicky vyčleňuje a separuje.

2) Pocit výlučnosti, sebevědomí duchovní elity. Je-li sekta přesvědčena o oprávněnosti své cesty, stoupá mesiášské vědomí; pouze tato sekta je předurčena spasit svět, má privilegia vyvoleného lidu atp. Vyvozuje z toho, že musí nutně zrušit svou izolovanost a rozšiřovat řady svých členů a pastoračně působit ve svém okolí, např. pořádáním seminářů, předkládání projektů, v nichž sama sebe pokládá z jediného možného a oprávněného reprezentanta.

3) Nonkonformní opoziční postavení se v dalším vývoji sekty zpřesňují a vyhraňují. V počátcích jsou nejzjevnější jednotlivé kritické výhrady a protesty, kterými se snaží získat vůdčí roli. Lpí na své výlučnosti a nechutí k jakékoliv angažovanosti ve světě, který se odklonil od Boha.

4) Touha po ideálním společenství stejně smýšlejících lidí, kteří se snaží uplatňovat a prosazovat své věroučné zásady v praxi. Jedná se o vytvoření zcela specifického životního stylu.

²¹ HORA, L., *Problematika tzv. alternativní religiozity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1995, ISBN 80-7184-106-4, str. 97

5) Autoritativní systém řízení, kde se předpokládá bezpodmínečná poslušnost, vůdce vyžaduje absolutní podřízenost členů a dodržování všech pravidel. Autoritativně řízené sekty jsou přitažlivé především pro mladé lidi, slabé a závislé, kteří navíc ztratili všechny iluze a životní perspektivy. Mladý člověk „vystupuje“ ze společnosti, ze sociokulturních vazeb a vstupuje do nové společnosti. V sektě a v náboženském sdružení se může cítit zcela osvobozen od dřívějších frustrací a nespokojenosti, od hodnotové relativity a i od neuznávaných autorit.

6) Misijní práce a propagační činnost patří k prvořadým úkolům člena. Jedná se o poskytování literatury, pořádání seminářů atd. V některých sektách mají vypracované důkladné instrukce pro nábor, jiní více spoléhají na reklamu v obchodnickém stříhu.

Souhrnně tedy můžeme říci, že hlavními charakteristickými rysy sektářského náboženství je silný důraz jednotlivce ve prospěch mravních zákonů sekty, budování skupinové identity a stanovení hranic mezi čistým a nečistým, které spočívá především ve vyhýbání se společenským stykům s nečleny, silný důraz na autority. K těmto specifickým rysům bychom mohli přiřadit ještě mnoho dalších, všechny však mají společný tematický plán, tedy víru, že se uskuteční, nyní nebo na konci časů, vize proměny, zásadní změny celého světa, vnějšího nebo vnitřního.

3.2 Dělení sekt

Každá sekta je jiná a od svých členů vyžaduje různý stupeň nasazení a různou míru oddělení se od vnějšího světa.

I. Štampach (1995)²² uvádí následující členění sekt, které vychází z jejich původu nebo náboženského směru:

1) Společnosti na pomezí křesťanství – jedná se o náboženské seskupení, která si zachovávají určité prvky křesťanství a jejich členové se sami za křesťany považují. Od křesťanství se však tyto skupiny v mnohém liší, např. v podstatných otázkách víry, především o Bohu a Ježíši Kristu, o křestu nebo bibli. Do této skupiny patří např. Svědkové Jehovovi, Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů nebo Církev sjednocení atd.

²² ŠTAMPACH, I., *Sekty a nová náboženská hnutí*, Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 1995, str. 10

2) **Západní esoterismus** – tento termín v sobě zahrnuje mnoho okultních umění a „věd“. V rámci západní spirituality je esoterismus také součástí různých zasvěcovacích systémů. Termín esoterismus navozuje představu něčeho tajného nebo zapovězeného. Je také pokládán ze specifiky západní jev s kořeny v řecko-římské kultuře a židovsko-křesťanském náboženství. Mezi základní rysy esoterismu patří nadpřirozená povaha spásného poznání, jehož pochopení vyžaduje zvláštní výcvik. Do této kategorie spadá např. Resenkruciánství, Spiritualita Grálu nebo Neotemplářské řády atd.

3) **Směry inspirované orientem** – jedná se především o hinduismus, buddhismus a taoismus. Tyto náboženství nemívají tendenci vytvářet v Evropě organizované náboženské společenství. Častou podobou jsou studijní, diskusní a meditační kroužky. Křesťanství se otevírá kontaktům s mimokřesťanským Východem a tak se objevily pokusy o křesťanskou jógu na křesťanský zen. Do této skupiny lze zařadit dvě společnosti, které navazují na orientální inspirace. Jedná se o Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny, známější také jako hnutí Hare Kršna a transcendentální meditace.

4) **Sekty s prvky moderních tradic** – navazují na problémy současné společnosti, např. na hrozící ekologické krize, globalizaci. Mohou mít výchovné a vzdělávací programy o zdokonalování a sebepoznání osobnosti. Patří sem např. Scientologie, hnutí New Age, Antroposofické hnutí nebo také kult populárních osobností.

3.3 Proč je život v sektě lákavý?

Jedna ze základních tezí sociální psychologie říká, že člověk přijímá za vlastní ty názory, které jsou blízké jeho vlastním postojům. Postoje tvoří jakýsi bod ukotvení, kolem něhož se rozprostírá různě velká oblast akceptace²³.

Je samozřejmé, že mladý člověk, který konvertuje k náboženství, volí vždy určitou formu náboženské víry. Jednou dává přednost jednomu typu víry a jindy zase druhému. Důvody pro to mohou být různé, ale obecně platí, že člověk volí tu reprezentaci reality, která mu nejvíce „vyhovuje“. A už proto, že přijetím určitého přesvědčení se chce začlenit do společenství lidí, kde se z těch či oněch důvodů cítí dobře, nebo z důvodu, že konkrétní náboženské přesvědčení pro něj představuje životní „hodnotu“.

S nabídkou „**lásky**“ jako nejvyšší hodnoty na pomyslný náboženský trh přichází zejména křesťanství a nová náboženství z něj vycházející. Svět je v tomto náboženství vnímán

²³ REMEŠ, P., *Jsem O.K. a svět je bezva*. Praha: Časopis Dingir, č. 3/2001, ISSN 1212-1371, str. 2-4.

v zásadě jako dobrý s možností „být milován“. Do této kategorie spadá především Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Rodina (Děti Boží). Lidé tohoto typu volí sebezapírající strategie, oslavují dobrotu, velkodušnost a soucit a jejich vlastním očekávaným postojem je poddajnost. Mají tendence pomáhat a podřizovat se. Mohou inklinovat ke vztahům s chorobnou závislostí a často je to táhne k lidem, kteří dělají dojem silných a nadřazených jedinců.

S hodnotou „svobody“ se setkáváme především u náboženských systémů Východu, u hinduismu a buddhismu. Tato náboženství hovoří o světě jako o místě utrpení a strasti. Svět je zásadně zlý a člověk se z něj musí osvobodit. Tím se často myslí stažení do vnitřního světa člověka²⁴ (odtud pravděpodobně vyjádření kardinále Ratzingera o buddhismu jako formě duchovního autoerotismu.)

S nabídkou „moci“ (a prosperity) jako univerzální vztahové hodnoty lidského života přichází na naši náboženskou scénu zejména hnutí New Age. V jeho rámci nejrůznější alternativní léčitelé a psychoterapeuti, astrologové, čarodějníci, homeopati, případně mimozemšťané nabízejí energii na výkon a úspěch. Recept New Age reaguje na základní pocit dnešního člověka „jak málo mám život ve své moci“. Kromě hnutí New Age sem patří i současný islám nebo satanismus, který v různých svých projevech ale kolísá mezi nabídkou moci a nabídkou svobody (Satan jako symbol nevázaného užívání).

Z této typologie tedy vyplývá, že podstatným je především vztah člověka k základním hodnotám lásky, svobody a moci, nikoliv samo náboženské či světonázorové vyznání. V náboženské konverzi hraje významnou roli i motivace, které vycházejí z potřeby člověka nebýt sám a z jeho touhy stát se částí vyššího společenského celku.

3.3.1 Motivace vstupu do sekty

Postoj k náboženským sektám je v naší společnosti převážně negativní. Lidé se domnívají, že jejich vliv je škodlivý a že by se měly zakázat. Motivace vstupu do sekty se jeví jako nepochopitelná.

V této práci se zabývám především náboženským životem dnešní mládeže, kam promítají své potřeby a komu kladou otázky. U mládežnického náboženství jsou ve vyhrocené a obnažené podobě náboženské představy daleko intenzivněji prožívány než kýmkoliv jiným a s typickou vervou mladých osobitě transformovány až do extrémních poloh.

²⁴ REMEŠ, P., *Jsem O.K. a svět je bezva*. Praha: Časopis Dingir, č. 3/2001, ISSN 1212-1371, str. 2-4.

Mladým lidem, kteří hledají svou duchovní identitu, se však rozdíl mezi sektami a standardními církvemi nejeví významně. Dospívající jsou ochotni akceptovat cokoli nové, co je osloví. Zdá se nám tedy mnohdy nepochopitelné, že mladý člověk, racionálně uvažující a s určitou intelektuální výbavou může zcela podlehnout slibům lepšího života s paranormálními schopnostmi. Klade si otázky, zda jde jen o podléhání módním trendům, o výraz anarchistického protestu proti všem tradicím nebo se na druhé straně jedná o posun v religiozitě a světonázorové orientaci? Na tyto a mnohé další otázky se pokusím nalézt odpověď pomocí dotazníků, jejich vyhodnocení obsahují následující kapitoly.

Motivace ke vstupu do nějaké sekty může být různá. Jednoznačnou charakteristiku podat nelze. Svodu může v podstatě podlehnout každý. V podstatě záleží jen na tom, zda člověka ve správném okamžiku života osloví ta správná skupina. Zvláště jsou ohroženi jedinci procházející hlubokou duševní krizí a lidé ve zlomových situacích, např. mládež mezi ukončením školy a nástupem do zaměstnání, starší lidé, kteří po odchodu z domova kolem sebe najednou pociťují prázdnotu, nebo lidé středního věku, kteří se začnou trápit neodbytnou otázkou: „Tohle tedy už bylo v životě opravdu všechno?“ nebo „Copak mě už nečeká nic víc a nic hlubšího?“²⁵

Všechny tyto nejrůznější motivace lze shrnout do následujícího členění:

1) **Transcendentní zakotvení života** – hledání, resp. ochota přijmout učení, které není omezeno jen na současnost a materiální hodnoty. Základem je potřeba přesahu přítomnosti, získání něčeho trvalého, jistého a nezpochybnitelného aktuálními výkyvy, co by mohlo sloužit jako životní opora

2) **Potřeba jistoty a řádu** – zvýšená potřeba jistoty je také reakcí na nezvládnutí vlastní svobody, která se jeví jako ohrožující. Jde o potřebu řádu, který by platil vždycky, za každých okolností.

3) **Potřeba autority** – někdy jde o potřebu autority, která by rozhodovala, a tím přejímala zodpovědnost za veškeré jednání svých podřízených. U adolescentů jde rovněž o hledání vlastní identity a její přechodné, skupinové varianty. Členství v sektě je jednou z nich. Znamená to, že dospívající se snaží osamostatnit, ale zatím není schopen naprosté nezávislosti.

4) **Emoční přijetí, pocit nadřazenosti** – většina sekt, alespoň na začátku, uspokojuje potřebu potvrzení vlastní významnosti a emočního přijetí. Vztahy ve skupině se na první pohled jeví jako nereálně pozitivní. Skupina nabízí lásku, bezvýhradné přijetí a potvrzení

²⁵ BÜCHNEROVÁ, B., *Co máme vědět o sektách*. Praha: Nakladatelství Amulet, 1999, ISBN 80-86299-02-3, str.43

osobní identity. Tato metoda se nazývá „love-bombarding“ neboli bombardování láskou. Členové sekty působí v prvním kontaktu slušným a umírněným dojmem. Jsou přátelští, projevují zájem a pochopení, dovedou naslouchat a chovají se tak, jako by za to nikdy nic nechtěli.

5) **Protest nebo únik ze světa** – fakt, že jsou sekty společensky odmítány a že se o nich mluví jako o něčem škodlivém a nežádoucím, paradoxně zvyšuje jejich přitažlivost zejména u mládeže. Členství v zakázané organizaci je vyjádřením nonkonformity, protestu. Nepřitahuje učení sekty, ale fakt, že je nežádoucí. Členství v sektě je reakcí na životní zátěže, frustrace a stresy. Nabízí řešení, které mění dosavadní postoje, a tím přehodnocuje situaci. Je únikem od problémů²⁶.

3.4 Vznik a fáze závislosti na sektě

Psychický stav autoritářských skupin a obětí jiných závislostí se nijak neliší. Stejně jako při drogové závislosti začíná všechno „báječným zážitkem“ zcela zvláštního druhu. K pocitu štěstí, kterým začíná „kariéra“ v sektě, nedochází náhodou ani zázrakem. Je to sektou dokonale zinscenovaná událost, která využívá nejrůznější „psychotriky“. Cíl je vždy stejný: oběť se má stát na tomto pocitu štěstí závislá, má po něm stále toužit. Po prvním kontaktu začíná proces systematického zpracovávání potenciálních členů, který lze definovat jako psychickou manipulaci.²⁷

Z hlediska sociální psychologie je psychická manipulace působení na kognitivní, emotivní a konativní aspekty lidské psychiky, které postupně vede k proměně osobnosti manipulovaného jedince. Pokud jsou manipulátoři považováni za přátele, oběť se jim nebrání a věří v jejich dobrý úmysl. Riziko vlastní proměny si nepřipouští, myslí si, že bude schopen situaci kontrolovat a pokud by mu členství v sektě začalo vadit, jednoduše ji opustí. Proces manipulace probíhá určitou dobu a má několik fází, které lze charakterizovat jako mezníky proměny osobnosti²⁸.

1) **Fáze lákání** – nabídka uspokojení potřeb a bezvýhradného přijetí. Adept má pocit, že našel smysl života a získal výborné přátele.

²⁶ VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-802-3, str. 381

²⁷ tamtéž, str. 385

²⁸ tamtéž, str. 383

2) **Počáteční tlak a adaptace na život v sektě** – člen sekty už nezískává uspokojení potřeb zcela zdarma. Je pozitivně hodnocen a akceptován, jen když plní všechny požadavky. Jinak je kárán a deptán.

3) **Fáze závislosti na sektě** – jedinec přijal názor sekty za vlastní. Je přesvědčen, že učení sekty je jediná pravda, nadřazená dřívějším hodnotám a vztahům. Základním znakem je nekritičnost k učení sekty. Závislý člověk přijímá skupinovou identitu.

3.4.1 Techniky psychické manipulace

Psychická manipulace sekt, může být zaměřena na různé složky osobnosti. Manipulace sice působí primárně tam, kde je člověk nejcitlivější, ale postupně může ovlivnit celou osobnost.

Z odborné literatury jsem vybrala přehled technik psychické a fyzické manipulace od J.M.Abgralla z knihy „*Mechanismus sekt*“²⁹.

1) **Izolace z důvodu scestnosti** – rozvádění scestných doktrín, např. komunikace s mimozemšťany, schopnost vidět za sebe apod. Čím dál větší odstup od skutečnosti a pocit pronásledování, který ještě zvýrazní uzavřenost a paranoidně nedůvěřivé chování členů, kteří se pak cítí jako příslušníci církve, kterou nevěřící pronásledují.

2) **Překrucování slov a jazyka** – sekty používají esoterického jazyka, jehož posláním je pokrýt smysl slov vyvoláváním ne-smyslu a posílit „uzavřený“ charakter sekty zaváděním způsobu komunikace, přístupného pouze jejím členům.

3) **Osvojování nového slova** – pod záminkou, že se slovům dávají jejich správné významy, vyrábějí donucovací sekty neologismy nebo dávají nový význam běžným slovům. Vytváření slovníku je někdy provázeno symboly, které věci ještě komplikují a způsobují, že je jazyk přístupný pouze zasvěceným.

4) **Potvrzení poslušnosti** – každá etapa uvnitř sekty, každé udělování stupňů a titulů je provázeno svědectvím bezvýhradné oddanosti sektě, k němuž dochází prostřednictvím slavnostních slibů a písemných závazků.

5) **Hygienická pravidla** – představují nepřímou formu vpádu do hájemství těla. K ovládnutí dochází prostřednictvím postupného znemožňování, aby si jedinec sám spravoval svůj tělesný prostor a svůj obraz. Zasahují rovněž do volby stravování, lékařské péče a prevence.

²⁹ ABGRALL, J. M., *Mechanismus sekt*. Praha: Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-774-7, str. 121

6) **Sexualita** – sekty vydávají často pravidla sexuálního chování. Ta je rozmanitá, od sexuální zdrženlivosti k nespoutanému souložení, od posvátné prostituce ke kontrolované volbě partnerů.

7) **Odnětí jména** – sekty často vedou své adepty k tomu, aby se vzdali svého rodného příjmení. Příjmení je znakem příslušnosti k rodině nebo sociální skupině. Jisté sekty hlásají odložení příjmení a přijetí rituálního jména. Tím zahlazují stopy pro případ, že by adepta hledali jeho blízcí.

8) **Zavrženíhodné rituály** – fakt, že se členové sekty účastní zavrženíhodného jednání, je sjednocuje v dynamice ochrany před vnějším světem. Stmeluje skupinu tím, že činí ze všech subjektů komplice činů jednoho z nich.

9) **Identifikace s učitelem** – znamená postupovat k pravdě

10) **Mantry** – používání manter je v sektách jednou z nejrozšířenějších technik. Jedná se o opakování jednoho zvuku, jedné slabiky či jedné věty v měnícím se rytmu. Toto opakování umožňuje snížit bdělost, což může vést až k hypnotickému snu, či dokonce transu.

3.4.2 Techniky fyzické manipulace

1) **Izolace** - maximální omezení komunikace s vnějším světem. Stoupenec dostává pečlivě vyřídné informace. Také se musí podřizovat finančnímu poručnictví. Sekta také usiluje o přerušování vazeb na rodiče.

2) **Nedostatečná strava** – vyznačuje se nedostatečným přísunem kalorií, či dokonce podvýživou, a argumentuje klasickými alibi „očišťování“, „odstraňování toxinů“.

3) **Nedostatek spánku** – spánek je důležitý pro psychickou rovnováhu. Záminky, kterých se sekty dovolávají, jsou náboženské obřady, meditace v pevně stanoveném čase, modlitby, postavení měsíce a hvězd apod.

4) **Nucená práce** – vede k fyzické vyčerpanosti. Pro sektu jsou zdrojem příjmů, její systematické využívání snižuje bdělost. Práce, nedostatek spánku, nedostatek potravin je ideálním nástrojem ke zlomení fyzické a duševní odolnosti jedince.

5) **Zdravicové rituály** – klečení, klanění a padání na tvář mají psychický efekt a jsou projevem věrnosti stoupence.

6) **Odnímání osobního oblečení** – tato technika zbavuje jedince části jeho identity. Sekty nutí stoupence, aby nosili zvláštní oděv, který je banalizuje.

7) **Přechodové předměty** – nošení obrazu guru, symbolu či nějakého talismanu stále při sobě udržuje kontinuitu svazku se sektou, a přitom vytváří formu kontroly na dálku.

3.5 Dopady působení sekt na psychiku mládeže

Tkví nebezpečí sekt v tom, že ovlivňují psychický stav svých členů, jejich vztah k rodině a blízkým, ke škole a k ostatním lidem, nebo naopak lze ocenit to, že příslušnost k sektě zachraňuje mladého narkomana nebo alkoholika, pozitivně ovlivňuje jeho sebepoznání a psychickou stabilitu a poskytuje náplň volného času? Názory odborníků i široké veřejnosti se velmi liší v odpovědi na tyto otázky. Není jednoduché rozhodnout, zda je jedná opravdu o religiozitu, duchovní orientaci nebo jen o obvyklou metodu psychoterapie nebo dokonce o podvodné manipulativní jednání a zneužívání důvěry. Pokud chceme tyto jevy hodnotit, musíme posoudit jejich negativní a pozitivní stránky, musíme bezpodmínečně zaujmout chápající postoj k psychice mladého hledajícího člověka. Musíme také brát ohled na to, že mládí je období zvýšených emocionálních potřeb, které mohou mít i náboženský rozměr.

Jen velmi málo typů náboženské inovace může dítě ohrozit na zdraví či životě. Ohrožení zdravého osobnostního vývoje v důsledku napětí, vyvolaného náboženskou inovací a jejími psychickými a sociálními dopady, je daleko častější. Tyto důsledky jsou ovšem různé a není možné je vyjádřit v nějakém úplném seznamu. Protest proti hodnotám společnosti může mít také pozitivní důsledky, a že dětství, strávené uprostřed protestního hnutí, může založit řadu společensky žádaných, ba obdivuhodných vlastností či dovedností dospělého³⁰.

3.6 Osobnost vůdce

Veškerá strategie manipulace spočívá v osobnosti charismatického vůdce sektářské skupiny, nebo-li guru. Tyto duchovní vůdce lze rozdělit do čtyř skupin³¹:

1. Myslitelští učitelé v ušlechtilém smyslu slova
2. Podvodníci, kteří umí využít lidské důvěřivosti
3. Duševně choří, nejčastěji paranoici, delirii a osoby trpící halucinacemi
4. Osoby, které úmyslně využívají nabytého poznání k zjištěným cílům.

Aby vůdce ve skupině posiloval svou moc, musí ukázat, že rozumí všem oblastem, včetně těch nejprozaičtějších. Dovolává se proto vlastnictví nejrůznějších diplomů, většinou z oblastí, kterého ho fascinují. Jedná se především o nejrůznější oblasti léčitelství. Vůdci

³⁰ MISAUEROVÁ, A., VOJTÍŠEK Z., *Dětství a sekta*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, ISBN 80-86991-83-0, str. 6-7

³¹ ABGRALL, J. M., *Mechanismus sekt*. Praha: Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-774-7, str. 49

sekt mají ohromnou fantazii, pokládají sami sebe za nadlidi, za lidi obdařené milostí a často i nadpřirozenými schopnostmi. Často se chlubí, že už jejich vlastní narození bylo doprovázeno zázraky. Většina těchto samozvaných mesiášů však neměla vůbec lehké dětství. Řada z nich pochází z rozvrácených rodin, rodin alkoholiků, kde docházelo k psychickému či fyzickému týrání a zneužívání. Mesiáš či guru potom ohlásí svou nadpřirozenost nejčastěji v dospělém věku.

Učitelé usilující o to, aby svou „pravdou“ oslovili co nejvíce potencionálních stoupců, v nich musí vyvolat závislost a touhu po poznání. Vůdce, který se zamotal do svých lží, je svými stoupcem v těchto lžích nadále udržován a posilován, ztrácí postupně schopnost odlišit pravdu od nepravdy. Splyne s vymyšlenou postavou a pomalu sklouzne do zmatku a pomatenosti mysli. Tak se připojí k fikci, kterou si sám vybudoval.

4 PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH NÁBOŽENSKÝCH SKUPIN PŮSOBÍCÍCH NA ÚZEMÍ ČR

Velký rozmach alternativních náboženských skupin není žádnou zvláštností české společnosti. V podmínkách, kdy náboženský život není silně omezován státem dochází k decentralizaci náboženského života a nárůstu nových náboženství. Některá z nich začala působit ilegálně i před rokem 1989, nicméně až v souvislosti s politickými, ekonomickými a sociálními změnami v 90. letech, kdy vznikaly podmínky podobné v západních společnostech, se i u nás začala šířit tzv. nová náboženská hnutí³².

V této kapitole uvádíme stručnou charakteristiku těch sdružení či hnutí, která jsou v současné době na území ČR rozšířená a jsou přitažlivá především pro mládež.

4.1 Konzervativní křesťanské skupiny

Konzervativní křesťanská náboženská hnutí řeší frustraci z morální rozpolcenosti způsobené etikou individuálního prospěchu a důrazem na biblickou etiku. V jejím pojetí by naše činy měly být vedeny principy, které vyznáváme, a nikoli jejich důsledky. Toto hledání pravosti víry je založeno především na velmi osobním vztahu k Ježíši Kristu.

4.1.1 Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů

Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů vyrůstá z hnutí, které je obecně nazývané mormonismus a bylo založeno r. 1830 Josephem Smithem.

Na začátku 21. století měla asi 11 milionů členů, z nichž každý církvi odevzdává desetinu svého měsíčního platu a ještě peníze, které by utratil za jídlo v postní den.

Svatí posledních dnů považují svou církev za hnutí obnovy: Bůh obnovil učení, praxi i organizaci církve. To vše bylo církvi odňato krátce po době Kristova působení kvůli lidské neposlušnosti. Poslušnost a neposlušnost hrají v myšlení této církve klíčovou úlohu.

R. 1823 našel Joseph Smith skryté „zlaté desky“, na nichž byla vypsána historie národů, které přišly do Severní Ameriky ze Svaté země v době starozákonních proroků. Tyto desky za pomoci svého asistenta začal překládat, vznikla tak Kniha Mormon, která popisuje

³² VÁCLAVÍK, D. *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada publishing, 2010, ISBN 978-80-247-2468-3, str. 170

dávné časy a připomíná tak biblické záznamy o tom, jak Bůh zápasil s neposlušným lidem, a přece mu sliboval budoucí spásu. Po skončení překladu odnesli zlaté desky andělé do nebe.

Série vizí andělů pak Smítha přivedla k myšlence založení vlastní církve.

Očekávání církve bylo v některých bodech s tradičním křesťanstvím, v jiných od něho odlišné. Víra svatých posledních dnů byla adventní (věřili v návrat Krista) a mileniální (věřili v tisíciletou vládu Krista a svatých).

V r. 1836 byl v Kirtlandu vysvěcen první mormonský chrám. Tady Joseph Smith vyslovil základní věroučná pravidla a také řadu příkazů a zákazů, jimiž se mají mormoni v životě řídit. Mimo jiné se mají varovat tabáku, alkoholických nápojů a nápojů příliš horkých, jakož i nadměrné konzumace masa.

Mormoni vyžadují absolutní poslušnost vedení církve a naprosto oddanou víru ve své učení. Schopnost víry jim dokazuje pálení v hrudi, k němuž dochází při vroucích modlitbách za poznání pravdy, když se příslušník církve dostane do pochybností o některém z článků mormonské víry. Když pálení ucítí, je článek správný. Pokud neucítí, nemodlil se vroucně.

Jak je možné, že i při tomto napůl komickém a napůl krutém jednání církev získává další a další členy? Snad právě tím, že její učení je tak přímočaře prosté: posloucháš – staneš se bohem...

4.1.2 Svědci Jehovovi

Mnozí z nás byli jistě obdarováni výtiskem Strážné věže, jistě také mnohým z nás u dveří zazvonili dva pečlivě oblečení, zpravidla mladí muži, kteří se usmívají a projevují touhu pohovořit si s námi o víře, o bohu, o problémech dnešního světa, o Bibli, o potratech, o zničeném životním prostředí, zkrátka o čemkoli, o čem s nimi bude člověk ochoten mluvit. Dvojici je úplně jedno, s kým hovoří, a čím déle, tím lépe, právě totiž naplňuje své polní služby, aby se zase o kousek přiblížila ke spásu a přežila hrůzný konec světa, který je podle Svědků Jehovových na obzoru. Svědkové dokonce svým způsobem vítají, když je ten, koho lákají ke své víře, hrubě odbude, zase prožili kousek utrpení, které tvoří součást jejich obrazu.

Organizaci Svědků Jehovových založil Charles Taze Russel v Pittsburghu v USA. Byl stoupencem adventistů. Tvrdí, že se v r. 1874 Kristus neviditelně vrátil na Zemi a že od roku 1914 lze očekávat „úsvit zlatého věku“. Na rozdíl od Bible prohlašují, že při svém druhém příchodu nebude spatřen tělesným zrakem ani nepřijde v těle z masa a kostí.

Ve své knize Studie o Písmu se Russel držel svého snad skutečného přesvědčení, že na rok 1914 opravdu vypočítal konec světa. Jeho nástupce Knorr s nástupem do funkce také vyhlásil konec světa – tentokrát připadl na podzim roku 1975. Velké množství Svědků Jehovových prodalo své domy a veškerý majetek, aby se mohli naplno věnovat duchovnímu životu v očekávání příchodu Krista, jakož i horlivému „zachraňování nevěřících“ podomním získáváním nových členů. Po zimě 1975/1976 opustilo církev zhruba čtvrt milionu lidí. Nyní má asi pět milionů členů. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, je u nás registrována od roku 1993.

4.1.3 Děti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova

Jsou komunitním společenstvím, které se hlásí k římskokatolické církvi. V Olomouci působí již od roku 1998 a dnes se rozšiřuje i do okolí (Ospělov na Prostějovsku, Holešov). Skupina je vedena Janem Vymětalem, výraznou osobností se sklonem k mesianismu a exkluzivismu. Ve společenství je všeobjímající autoritou přesahující jakoukoliv jinou lidskou či institucionální autoritu. Pro členy komunity se záhy stal nenahraditelným zdrojem poznání vůle Boží a prostředníkem Boží milosti.

Když Jan Vymětal kvůli drogám ztratil zázemí, přátele a možná i naději, zažil prý tehdy asi sedmadvacetiletý Jan Vymětal intenzivní náboženskou zkušenost, která naprosto změnila jeho dosavadní směřování. Samotný Ježíš Kristus k němu přichází, oslovuje ho, vytrhuje ho ze smrti a povolává ho za svého vyvoleného. Tento prožitek se stává legendou, od níž se odvíjejí všechna jeho charismata a entuziasmus jeho stoupenců. Jan Vymětal otevřeně kritizuje poměry v římskokatolické církvi a její představitele. Z nadějného katolického konvertity se pomalu stala „nezávislá“ duchovní osobnost.

Pro komunitu je charakteristické přijetí prorocké zvěsti Vassuly Rydenové, ve kterých Jan Vymětal nachází mocnou oporu pro svůj duchovní boj a poselství této prorokyně definuje jako novodobou výzvu Boží pro svět, závaznou pro každého křesťana. Díky poselství paní Rydenové se celá skupina brzy stává kontroverzí také věroučně, Jan je se svými ovečkami vykazován z kostelů a jeho činnost je v nich také oficiálně odsouzena.

Největší část v komunitě tvoří lidé do 25 let, asi tři čtvrtiny jsou ženy. Komunita se zabývá rovněž intenzivní charitativní a misijní aktivitou. Významnou skupinou jsou bývalí toxikomani a bezdomovci. Někdy je velmi těžké rozlišit, kteří z těchto lidí jsou v komunitě kvůli jídlu a posteli a kteří opravdu uvěřili ve Vymětalovo mesiášství. Do společné pokladny každý přispívá podle svých možností. Dnešními zdroji příjmů jsou dary sympatizantů příjem z vlastní stolařské dílny, v níž pracuje většina mužské části komunity.

Členové komunity vybočují radikalitou křesťanského života – denně se modlí 7-9 hodin, drží předepsané postní dny, kdy ve středu a v pátek jí jen suchý chléb a vodu, spí jen 5 hodin denně. Je zakázáno číst noviny, sledovat televizi, poslouchat rozhlas, navštěvovat divadla, kina, koncerty. Kontakt s blízkými lidmi, zejména s členy rodiny je omezen. Často členové opouštějí zaměstnání, studium atd. Pro veřejnost je především těžko přijatelná nekritická poslušnost autoritě Jana Vymětala. O ničem, co řekne vůdce se nepřipouští diskuse. On zná smysl a pravdu o lidské existenci, on zná Boha. I kdyby jeho rozhodnutí bylo pro členy komunity nepochopitelné, bude přijato jako nejlepší a splněno bez okolků³³.

4.2 Hnutí lidských potenci

Hnutí lidských potenci přebírají základní principy, na nichž je společnost postavena, zároveň však kritizují stávající sociokulturní poměry, které se snaží reformovat. Z modernistického zaměření těchto hnutí také plyne úzké propojení náboženství a psychologie, respektive psychoterapie, což je zřejmé např. u *dianetiky*, jejímž základním cílem je dosažení takového stavu jedince, kdy již není omezován žádnou fyzickou bolestí a bolestnými emocemi³⁴.

Nalézt jednotu je možné i různými tělesnými technikami, např. pomocí spontánního tance dovést své členy ke stavu extáze, a tím následovně k dosažení celistvosti. Extáze se tak stává prostředkem prožitku Boha, je to stav ryzího bytí.

4.2.1 Haré Kršna

Převážná část soudobých směrů netradiční religiozity čerpá ve větší či menší míře z mimokřesťanských zdrojů, zejména z filozofie a náboženství Dálného východu. A pokud nás zajímá religiozita mládeže – mladého člověka zaujme vždy jistá exotičnost jevů, které vybočují ze stanoveného rámce. K takovému náboženství řadíme neohinduistické hnutí Haré Kršna neboli Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny.

Zakladatel Šríla Prabhupáda často hovořil o negativních stránkách současného sociokulturního uspořádání, které stojí především na materiálních požitcích, které vede k jednostrannému prožívání materiálního světa, požitkářství, egoismu, konzumu a odvádí člověka od služby k Bohu.

³³ ŠTURSA, L., *Neposlušné děti Ježíšovi*. Praha: Časopis Dingir, č. 1/2003, ISSN 1212-1371, str. 9-10

³⁴ LUŽNÝ, D.: *Hledání ztracené jednoty*. Masarykova univerzita v Brně, 2004, ISBN 80-210-3492-0, str. 31

Mezi základní principy oddaných Kršny patří vegetariánství, odmítání omamných látek, hazardu a nemanželského sexu. Dalším prvkem je koncept karmanového zákona, podle kterého se každý čin projeví v budoucnosti. V této perspektivě jsou současné sociální a ekologické problémy důsledkem předcházejících činů³⁵.

4.2.2 Scientologická církev

Historie Scientologie začíná v roce 1948 kdy L. R. Hubbard dokončil rukopis knihy *Dianetics: The Originál Thesis*, která obsahovala formulace základních principů nové psychoterapie. O vztahu dianetiky a následně Scientologie k okolní společnosti příznačně vypovídá, že Hubbard se nejprve snažil tuto techniku prosadit v zavedených institucích, především v lékařství a psychologii. Dianetika však byla Americkou psychologickou asociací a Americkou lékařskou asociací odmítnuta a označena za šarlatánství. Hubbard se však nedal odradit a roku 1950 vydal svůj základní spis *Dianetika: Moderní věda o duševním zdraví*, která se setkala se značným zájmem čtenářů.³⁶

R. Hubbard v knize dospěl k přesvědčení, že Scientologie není pouhou vědou, nýbrž že vykazuje všechny prvky víry. Ať tak či onak, touto teorií dosáhl dvou zisků: jednak se do církve hrnuly tisíce a tisíce nových věřících z celého světa, jednak byla osvobozena od daní.

Scientologie vychází z představy, že v každém z nás dřímají dosud neobjevené schopnosti a skryté síly, které jsou v současné době utlumeny a které lze určitými technikami opět probudit. Člověk může pomocí těchto technik opět rozšířit své schopnosti a dosáhnout tím vyšších kvalit a rozvíjet svou osobnost a lépe se tak prosadit a uplatnit v každodenním životě.

L. Ron Hubbard³⁷ ve své knize *Sebeanalyza* píše: „*V podstatě jsou vaše možnosti, i když jsou někdy zamlžené ne tak bledým odstínem špatných zkušeností, o hodně větší, než vám kdy kdo dovolil uvěřit.*“

4.2.3 Triumfální centrum víry

„*Protože Ježíš Kristus žije, uzdravuje, dělá zázraky a mění lidské životy. Bůh je tak dobrý a neodolatelný. Ať už jsi v jakémkoliv věku, v jakémkoliv společenském postavení, v jakémkoliv fyzickém stavu, náš Bůh má pro Tebe odpověď. Nenech jej mlčky přihlížet, ale požádej Ho o zázrak. Potřebuje to slyšet z Tvých úst, protože jenom ty máš autoritu nad*

³⁵ LUŽNÝ, D.: *Hledání ztracené jednoty*. Masarykova univerzita v Brně, 2004, ISBN 80-210-3492-0, str. 47

³⁶ tamtéž, str. 30-31

³⁷ HUBBARD, RON L., *Sebeanalyza*. Praha: New Era Publishing, 2003, ISBN 87-7968-885-3, str. 10

svým životem. On pro Tebe může udělat COKOLIV!...“³⁸. Těmito slovy Martin Kozohorský láká všechny potencionální členy do svých řad. Především děti a mládež.

Triumfální centrum víry bylo založeno v r. 1992 Martinem a Marcelou Kozohorskými v Praze, později v Brně, Olomouci a v Ostravě. V těchto městech se také členové pravidelně každý týden scházejí na společných bohoslužbách, na nichž se káže a vyučuje Boží Slovo a také pořádají pravidelné evangelizace přímo v ulicích.

Připojení se ke společenství jako je Triumfální centrum víry jeho členy velmi motivuje, odmítají porážky. Je mezi nimi řada podnikatelů a úspěšných obchodníků, ale i dětí. Děti si svých rodičů váží, pokládají je za vzor svého chování, přebírají jejich hodnoty. Tato církev pořádá sezení i pro děti, kde jsou připravovány na přijetí Ježíše Krista do svého srdce. Jak daleko je ale možné zajít při jejich náboženské výchově? A smí být vystaveny stejnému náboženskému transu jako jejich rodiče? Bohužel naše legislativa je v tomto bodě bezradná, jednání církve není nic protizákonného. Děti jsou závislé na výchově a jednání rodičů,

a toto jednání nenaplnuje znaky skutkové podstaty trestného činu. Děti jsou k manipulacím daleko náchylnější než dospělí a škody napáchané na jejich psychice se mnohem hůře napravují. Manipulace dětí na těchto sezeních je drsná, emočně velmi vypjatá, děti jsou neurotizované a snaží se zavděčit tím, že popisují nějaké vidiny nebo paranormální jevy.

„Potom jsem viděl záblesk světla, to světlo se začalo zvětšovat, bylo to příjemný světlo, na konci cesty jsem tam potom viděl obrovského muže, nevím kdo to byl, ale myslím si, že to byl Ježíš.“³⁹.

4.2.4 Vesmírní lidé

Jinou podobu vztahu k tělesnosti představují *UFO kulty*. Jejich nauka je postavena na obdivu k vyšším a technicky, ale i duchovně vyspělejším civilizacím, ale také na strachu z moderního industriálního vývoje směrem k technologicky vysoce rozvinuté společnosti, který se přímo promítá do jejich vnímání lidského těla.

Vyznavači mimozemských civilizací vycházejí z přesvědčení, že lidstvo je pozorováno a kontrolováno technologicky vyspělejšími civilizacemi, které lidstvo buď ohrožují, nebo se snaží pomoci lidstvu, která je s nimi v kontaktu, pokračovat ve svém duchovním rozvoji na jiné planetě.

³⁸ KOZOHORSKÝ, M. [online], dostupný z www.martin-tcv.sweb.cz

³⁹ NVOTOVÁ, T., úryvek z dokumentu *Ježíš je normální* (2008)

Jedním z příkladů je nejvýznamnější je česká skupina vyznavačů mimozemských civilizací, kde hlavní postavou této skupiny je Ivo Aštar Benda, který se pokládá za posla Vesmírných lidí, andělů světla, kteří jeho prostřednictvím sdělují světu svá poselství o působení pozitivních energií proti ještěrům, kteří ovládají naše těla. Od r. 1997 je, jak sám prohlašuje, v intenzivním kontaktu s vesmírnými bytostmi ze souhvězdí Plejád a veřejně sílí sdělení, která jsou jemu a dalším kontaktérům z jeho okolí vesmířané předávají.

Napsal o tom také rovněž knihu *Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru*⁴⁰ a pořádá pravidelné přednášky, výstavy obrazů Vesmírných lidí, poskytuje rozhovory a vydává knihy. Je autorem např. 7dílné knihy *Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru s 2000 sděleními*. Tato sdělení jsou jakými vnitřním hlasem, který k I. Bendovi promlouvá a on tyto informace automaticky zapisuje⁴¹.

Tato poselství je prý schopno přijímat dalších 20 000 lidí. O vesmírných lidech prý pojednávají i některé filmy jako např. *Učení Vesmírných lidí* vyjadřuje nedůvěru vůči současnému směřování západní civilizace, obavu z technického pokroku, který je podle jejich názoru orientován jednostranně na materiální stránku a omezuje duchovní rozvoj člověka. Rozpory a problémy současné společnosti, jsou popisovány jako výraz kosmické války sil dobra a zla. Od roku 1998 trvá evakuační pohotovost a existuje rovněž evakuační plán planety Země do Kosmické Konfederace planet v Galaxii.

I. Benda nepopírá, že za informační zdroj mu sloužili také filmy jako např. *Nesmrtelná teta*, *Princ a Večernice*, seriál *Star Trek*, *Mise na Mars* apod.

Benda je fyzickou osobou a nemá žádnou organizaci, protože je považuje za účinné ovládací systémy Sil temna, kde smyslem těchto ovládacích programů je přeprogramovat myšlení lidí tak, aby nepoznali základní Kosmické zákony (princip lásky, vlastní odpovědnosti za sebe, svobodnou vůli, včetně reinkarnace) a tím vést lidi i nadále ve Tmě jako stádo ovcí. Sekty jsou utvářeny Silami temna proto, aby při svém sebezničujícím konci zastrašili lidi, kteří se touží spojit s Vesmírnými lidmi⁴².

⁴⁰ LUŽNÝ, D.: *Hledání ztracené jednoty*. Masarykova univerzita v Brně, 2004, ISBN 80-210-3492-0, str. 53

⁴¹ *Pořad Přesčas* [online 2006], dostupný z www.youtube.cz

⁴² BENDA, I., [online], dostupný z www.vesmirnilide.cz/ovladaciprogramy/nabozenstvi

5 PREVENCE

Dle listiny základních práv a svobod, má každý občan České republiky možnost svobodného náboženského vyznání. Stát od poloviny devadesátých let uděluje registrace náboženským skupinám, které musí splnit komplexní podmínky a ustanovení dle zákona.

Preventivní opatření státu

Zákon č. 3/2002 „o církvích a náboženských společnostech“ obsahuje podrobné preventivní opatření, které se pokouší postihnout činnosti, jimiž by církve či náboženské společnosti mohly porušovat právní řád České republiky a práva jednotlivců. Tento zákon se snaží předejít situaci, kdy by u nás ve veřejnoprávním prostoru působily, a byly dokonce státem dotovány církve nebo náboženské společnosti, které vykazují určité prvky typické pro destruktivní kultury nerespektující právní řád či fungující pod zástěrkou právního postavení církve, jiné než typicky církevní aktivity. Nejvýstižnější charakteristiky nebezpečí plynoucí z působení destruktivních kultů obsahuje formulace zákona č. 3/2002 §5 písm. c), podle něhož nežádoucí církve *„omezují osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám.“*

Preventivní opatření v rámci školy a rodiny

Novou religiozitou i sektami se zabývá brněnský Ústav etiky a religionistiky při filozofické fakultě Masarykovy univerzity a vědeckopedagogický tým Integrovaného studia srovnávací religionistiky při Univerzitě Karlově v Praze. Vědecké konference o této tématice pořádá příležitostně Česká společnost pro studium náboženství se sídlem v Brně, která vydává dvakrát ročně časopis Religio. Objektívni studium této problematiky si jako svůj cíl vytkla skupina teologů, psychologů, lékařů, sociologů, právníků, kriminalistů a dalších odborníků známá jako Společnost pro studium sekt a nových náboženských

směrů v Praze. Dvakrát ročně pořádá tato společnost konference o sektách a nových hnutích.⁴³

O. Novotný a kol. ve své knize *Zneužití náboženství*⁴⁴ uvádějí, že mezi základní prvky prevence v rámci rodiny patří výchova proti nebezpečí, výchova ke komunikaci, a výchova k dialogu. Narušenou komunikaci mezi rodičem a dospívajícím, autoři považují jako jednu z nejčastějších příčin odchodu dítěte do sekty jako možné východisko z obtížné rodinné situace. V dnešní době se otázka problematiky sekt v rámci základního vzdělání objevuje okrajově, a to pouze v hodinách Občanské výchovy.

⁴³ ŠTAMPACH, I.: *Sekty a nová náboženská hnutí, naděje a rizika*. Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 1996, ISBN 80-85942-01-1, str. 14

⁴⁴ NOVOTNÝ, O. a kol.: *Zneužití náboženství, pokus o nové chápání sekt*. Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 1996, str. 16

6 PRAKTICKÁ ČÁST

V předchozích kapitolách se bakalářská práce zabývala především otázkami alternativní religiozity, vyčlenila jsem důležité charakteristiky jednotlivých sekt, jejich fungování, ale také důvody, které lidi motivují, aby se stali jejími členy. V této části práce jsou zmapovány, prezentovány a vyhodnoceny výsledky výzkumu, který byl zaměřen na náboženský a duchovní život dnešního mladého člověka. Praktická část je zaměřena především na zjištění, jaké místo víra zaujímá v životě mladého člověka, nebo nalézt odpověď na otázku, zda jsou mladí lidé založeni spíše ateisticky. Dále pak také, jak jsou sekty v podvědomí lidí zapsány, a zda dokáží rozlišovat mezi tradičními náboženskými směry a sektou. Pro strukturalizaci, zpracování a popis výzkumu bylo jako metodologického východiska užito poznatků získaných při studiu knihy D. Hamplové a B. Řehákové (2009)⁴⁵.

6.1 Cíle a předpoklady

Cílem mé práce je zjistit, jakou podobu má duchovní a náboženský život dnešní mladé generace, postihnout jejich míru religiozity, rozsah jejich náboženského vědomí a chápání. Výzkum je zaměřen na mládež ve věku od 14 – 25 let, přičemž cílem je sledovat rozdíly v religiozitě mezi pohlavím a v religiozitě podle stupně jejich probíhajícího vzdělání, tj. základního, středoškolského a vysokoškolského.

S ohledem na zvolený cíl práce byly stanoveny následující předpoklady:

Cíl 1: Zjistit, jakou roli hraje náboženství v životě mládeže.

Předpoklad I: Lze předpokládat, že většina dotazovaných nevěří v Boha, jako nejvyšší duchovní bytost, přičemž muži budou zaměřeni více materialisticky než ženy.

Cíl 2: Definovat, jaká skupina se nejvíce orientuje v alternativních náboženských směrech.

Předpoklad II: Lze předpokládat, že orientace v alternativních náboženských směrech bude nejvyšší u studentů středních škol, kteří hledají smysl svého života.

Cíl 3: Zjistit, jaké vlastnosti jsou jednotlivým sektám a tradičním náboženským směřům přisuzovány.

⁴⁵ HAMPLOVÁ, D., ŘEHÁKOVÁ B., *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí, sociologická studie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009, ISBN 978-80-7330-163-7.

Předpoklad III: Lze předpokládat, že většina respondentů bude hodnotit církve a sekty stejným způsobem.

6.2 Metoda výzkumu a sběru dat

Hlavní linií bakalářské práce je zamyšlení nad otázkou náboženského života a vlivu sekt na současnou mladou generaci. Aby bylo možné na tuto otázku co nejlépe odpovědět, položila jsem dílčí dotazy širší skupině respondentů a snažila se nalézt odpověď na ně.

K získání primárních informací byla zvolena metoda kvantitativního sběru dat formou dotazníkového šetření (viz. příloha č.1), které nejlépe vyhovuje potřebám daného výzkumu.

Jak uvádí M. Chráska (2007)⁴⁶, dotazník je velmi frekventovanou metodou získávání dat v pedagogickém výzkumu. Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně. Dotazníkové metodě bývá často oprávněně vytýkáno, že nezjišťuje to, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak sami sebe vidí, nebo chtějí, aby byli viděni. Zvláště velké problémy mohou způsobit dotazníky neodborně sestavené, nevhodně použité nebo dotazník, který nesplňuje základní požadavky kladené na dobré měření, tzn. validitu, reliabilitu a praktičnost. Nespornou výhodou dotazníku na druhé straně je, že umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů.

Vzhledem ke svým možnostem byl dotazník předán 150 respondentům, přičemž návratnost byla 99 dotazníků. Výzkum byl proveden na náhodně vybraném vzorku respondentů v měsíci říjnu a listopadu 2011 na základních, středních a vysokých školách v Českých Budějovicích, v Praze a Hluboké nad Vltavou.

Dotazník obsahuje 6 otázek, stylizovaných do jednoduchých, přímých a nezaujatých formulací. Použila jsem otázky s uzavřeným a otevřeným koncem a také možnosti škálovaných odpovědí. Otázky s uzavřeným koncem jsou koncipovány jako variantní, tzn., že respondent označí odpověď, která nejlépe vystihuje jeho názor. Otázky s otevřeným koncem umožňují, aby si na ně respondenti odpověděli vlastními slovy. Škálované typy otázek poskytují odstupňované hodnocení odpovědí respondentů.

První část dotazníku se týká pohlaví, věku a probíhajícího vzdělání respondenta. Ve druhé části dotazníku je mým cílem zjistit základní informace o náboženském chování mládeže

⁴⁶ CHRÁSKA, M., *Metoda pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1369-4, str. 163

a jakou roli hraje náboženství v jejich životě. Ve druhé části se snažím ozřejmit, jaká část z daného vzorku respondentů má největší sklony k alternativním náboženským směrům. Ve třetí části jsem se zaměřila na názory a postoje respondentů k církvím a sektám.

Před uskutečněním vlastních průzkumů byla provedena tzv. pilotáž, tzn., že jsem dotazníky předložila malému vzorku respondentů, abych zjistila správnost položených otázek.

Mnou provedené dotazníkové šetření je pouze orientační a má naznačit, jakým směrem se asi názory na náboženství současné mladé generace ubírají.

7 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU ZAMĚŘENÉHO NA NÁBOŽENSKÝ A DUCHOVNÍ ŽIVOT MLÁDEŽE

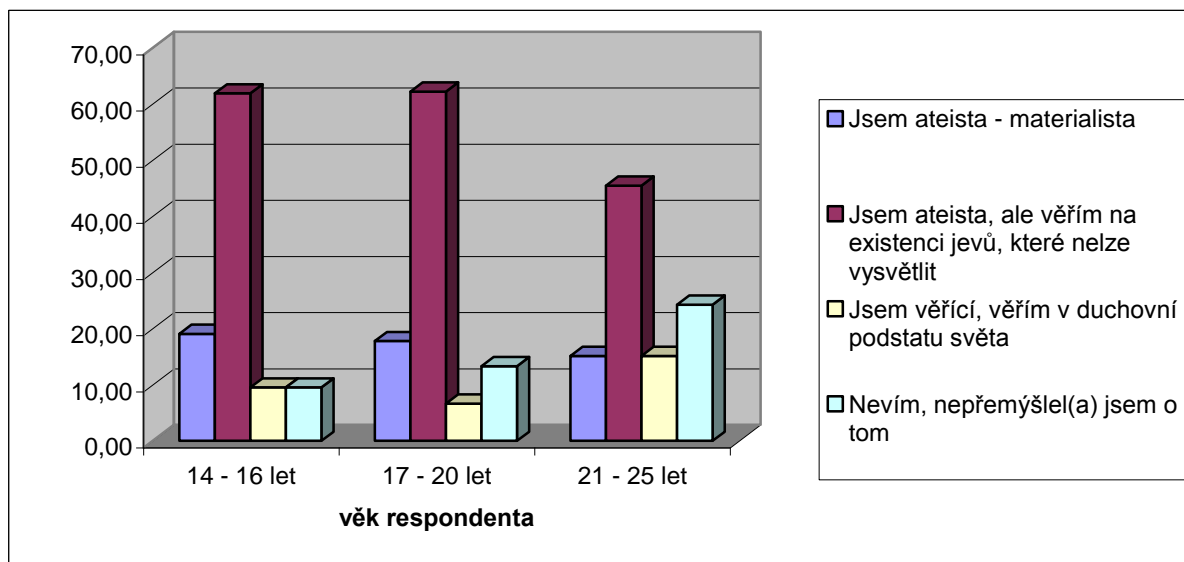
Cílem mého výzkumu je zjištění míry informovanosti a všeobecných znalostí mladistvých na problematiku sekt a nových náboženských směrů, jejich pohledu na instituci církvi a jejich duchovního prožívání. Získané informace jsem rozčlenila podle pohlaví, věku a současného stupně vzdělání.

7.1 Světový názor mládeže

Tato první otázka, která se zabývá vztahem jedince a bytí má svůj obecný rozměr – na úrovni lidského druhu, civilizačního a kulturního a také rozměr individuální. Otázka ve vztahu jedince a bytí a o jeho charakteru tvoří světový názor.

Světový názor jsem zkoumala pomocí uzavřené otázky: „*Jak byste charakterizoval(a) svůj světový názor?*“ Respondent vybíral z pěti typů odpovědi, které jsem následně rozčlenila dle jejich věku.

„Graf 1: Světový názor mládeže dle věku respondenta“.
Údaje v %. ($f_i=100\%$, $n_i=99$)

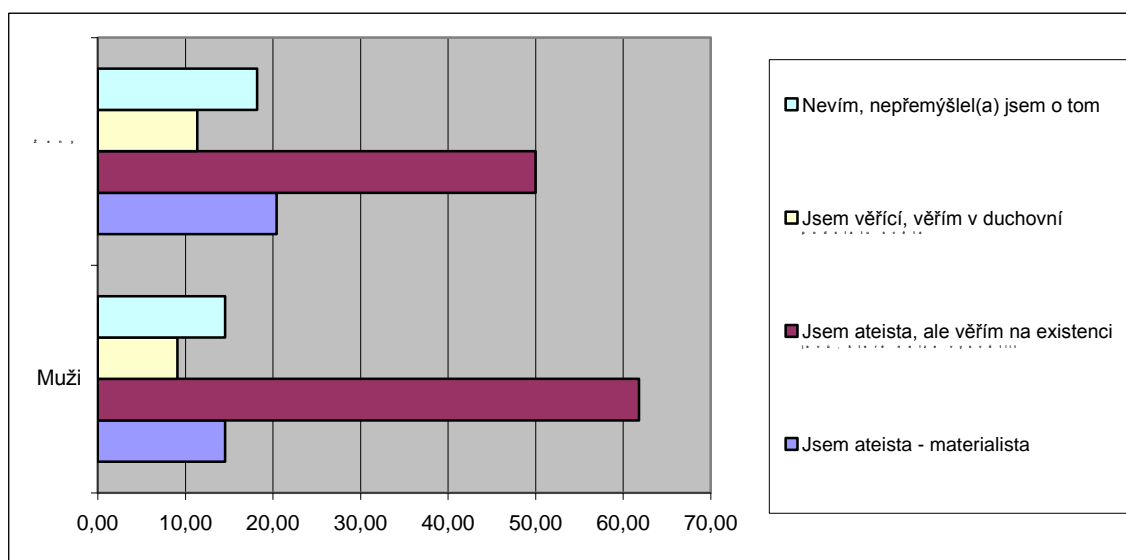

ZDROJ: vlastní výzkum, 2011

Graf ukazuje rozložení četností, a tedy také rozložení typů světového názoru mezi mladou generací. Vyhraněných ateistů je mezi mládeží jen 17,3 % ($n_i=99$). Zajímavá je druhá

kategorie, která zjišťuje, jak velké procento mladých lidí se sice považuje za ateisty, ale současně věří v existenci jevů materialisticky nevysvětlitelných, v nadpřirozené síly, které jsou atraktivnější než církevní institucionalizované náboženství. Tuto pozici definuje P. Sak (2000)⁴⁷ jako světonázorovou schizofrenii. Ke klasickému teismu se hlásí 10,4% ($n_i=99$) dotazovaných, přičemž největší skupinu tvoří mládež starší 21 let. Žádný názor neuvedlo 15 % ($n_i=99$) respondentů.

„Graf 2: Světový názor mládeže dle pohlaví respondenta“.
Údaje v %“. ($f_i=100\%$, $n_i=99$)

ZDROJ: vlastní výzkum, 2011

V případě rozdělení respondentů dle pohlaví graf ukazuje, že 62 % ($n_i=55$) mužů se pokládá za ateisty, nevěří v Boha jako nejvyšší duchovní bytost, ale věří na existenci jevů, které nelze vysvětlit. Jen 9 % ($n_i=55$) mužů a 11,3 % ($n_i=44$) žen se hlásí ke klasickému teismu, charakterizovaným osobním Bohem, který stvořil svět a zasahuje do něho.

7.2 Náboženské přesvědčení

Modernizace a rozvoj moderní vědy přinášejí v ČR ústup náboženských přesvědčení, náboženství se setkává se stále větší kritikou a postupně přestává ovlivňovat sociální život dnešní mladé generace, která stále více nalézá své vlastní způsoby prožívání duchovna.

⁴⁷ SAK, P., *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000, ISBN 80-7229-042-8, str. 105

Mimo evropský prostor se však stále udržují nebo zažívají bezprecedentní oživení tradiční náboženství, jako jsou křesťanství či islám.⁴⁸

„Tab. 1: Postoj mládeže k náboženství dle pohlaví a věku údaje v %“.

Subjektivní názor respondenta	Pohlaví respondenta		Věk respondenta		
	Muži	Ženy	14 - 16 let	17 - 20 let	21 - 25 let
Bůh existuje a pečuje o každou lidskou bytost	1,8	9,09	4,7	4,44	6,07
Lidé nemohou udělat nic pro to, aby změnili běh svého života	5,45	6,81	0	6,67	9,09
Pro mne má smysl život jen proto, že věřím v Boha	3,66	0	0	4,44	0
Podle mého názoru nemá život žádný smysl	0	0	0	0	0
Život má smysl jen tehdy, pokud mu dá člověk nějaký smysl sám	70,91	65,91	90,48	77,78	42,42
Mám svůj vlastní způsob, jak být ve spojení s Bohem i bez církve a bohoslužeb	18,18	18,19	4,82	6,67	42,42
Celkem (fi %)	100	100	100	100	100
Celkem (ni %)	55	44	21	33	45

ZDROJ: vlastní výzkum, 2011

Jak ukazuje tabulka, největší část mladé generace se domnívá, že každý musí dát smysl svému životu sám, nehledají smysl svého života ve spojení s Bohem. Další nejčtenější odpovědí mezi respondenty byl tzv. introspektivní přístup, kdy dotazovaní uvedli, že mají svůj vlastní způsob, jak být ve spojení s Bohem, kterého nalézají především sami v sobě. V Boha věřící jsou více ženy 9 % ($ni=44$) než muži 1,8 % ($ni=55$) a lidé starší 21 let. S výrokem, že „lidé nemohou udělat nic pro to, aby změnili běh svého života“ souhlasí nejvíce lidé ve věku 21 až 25 let, přičemž mládež ve věku 14- 16 let stále věří, že jsou sami schopni řídit si směr svého života, bez boží pomoci. Velmi negativní názor, že život nemá žádný smysl nezvolil žádný z 99 dotazovaných.

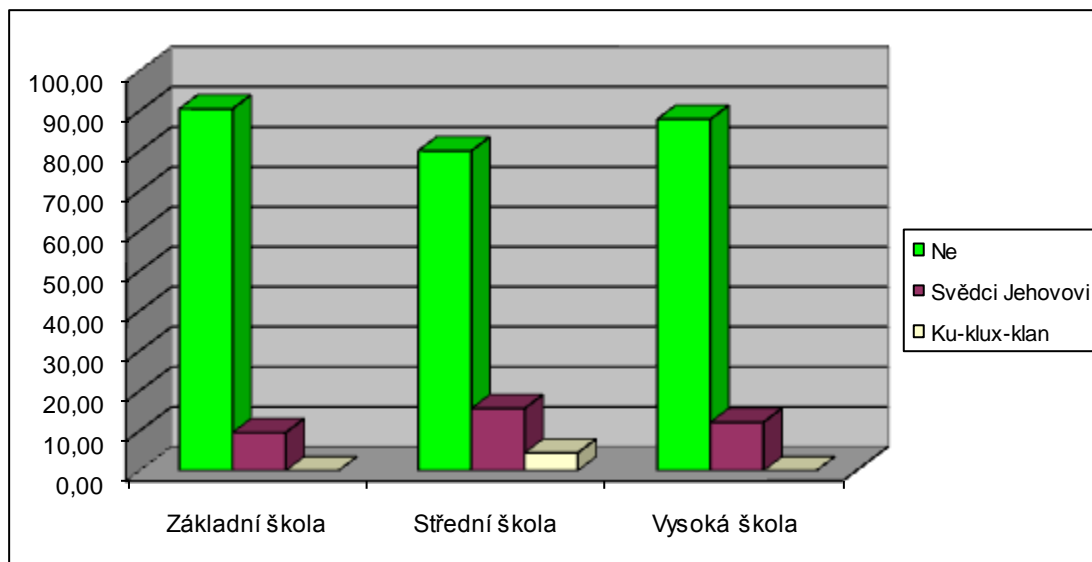
⁴⁸ HAMPLOVÁ, D., ŘEHÁKOVÁ B., *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí, sociologická studie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009, ISBN 978-80-7330-163-7, str. 17.

7.3 Orientace v alternativních náboženských směrech

Religiozita člověka se naplňuje prostřednictvím tradičních církví, náboženských sekt a nových duchovních směrů, ale i mimo jakýkoliv náboženský proud. Jak jsme z předchozích kapitol měli možnost zjistit, náboženskému životu dnešní mladá generace nepřikládá příliš velký význam, hledá své hodnoty v jiné, spíše v komerčních rovinách. Náboženství však nepochybně zůstává významnou součástí kultury a do značné míry je i dnes základem morálky. Chceme-li pochopit danou kulturu, současnou nebo minulou, neobejdeme se bez znalosti jejího náboženství.

Mým záměrem je v této kapitole zjistit orientovanost mladé generace v alternativních náboženských směrech, a zda jsou aktivními členy některé náboženské organizace. Jak se mládež orientuje v alternativních náboženských směrech, jsem zkoumala pomocí polootevřené otázky: „Znáte nějakou alternativní náboženskou organizaci?“. Respondent mohl označit odpověď „ne“, nebo „ano“ s možností uvedení konkrétní organizace.

„Graf 3: Orientace v alternativních náboženských směrech dle probíhajícího stupně vzdělání, údaje v %“. ($f_i=100\%$, $n_i=99$)

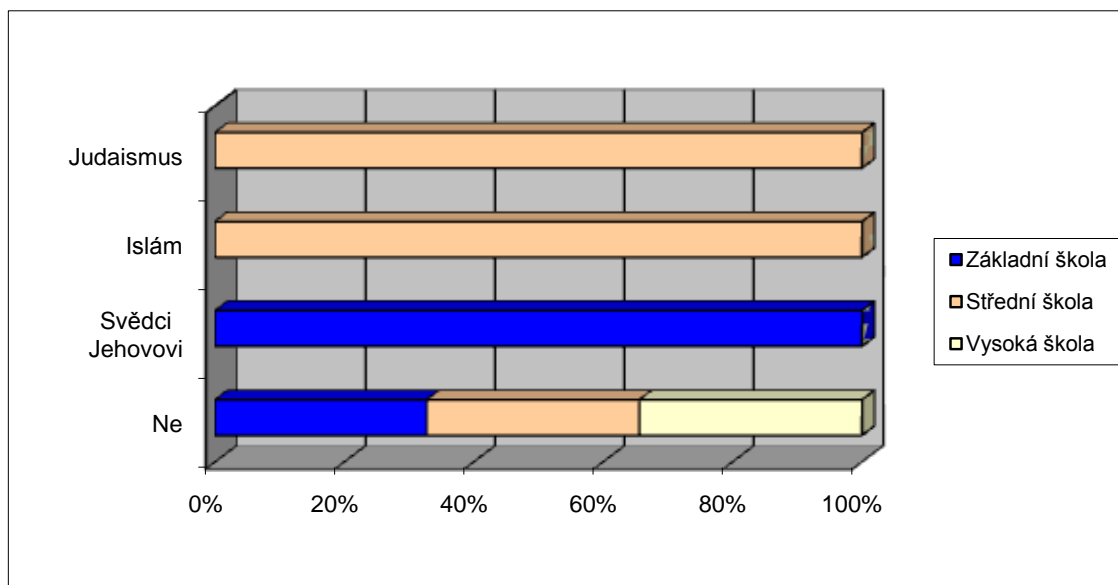
ZDROJ: vlastní výzkum, 2011

Jak ukazuje graf, naprostá většina dotazovaných (86,1 %) uvedla, že nezná žádnou alternativní náboženskou organizaci. Největší informovanost je u žáků středních škol, kteří v 15,5 % uvedli Svědky Jehovovi, studenti vysokých škol je uvedli ve 12,2 % a žáci základních škol s 9,5 %. Jako další organizaci uvedli žáci středních škol (4,4%) velmi

kontroverzní militantní rasistické sdružení Ku-klux-klan, které je aktivní v USA a je v současné době zaměřeno především protižidovsky.

„Graf 4: Příslušnost k náboženské organizaci dle probíhajícího stupně vzdělání.“

Údaje v %. ($f_i=100\%$, $n_i=99$)

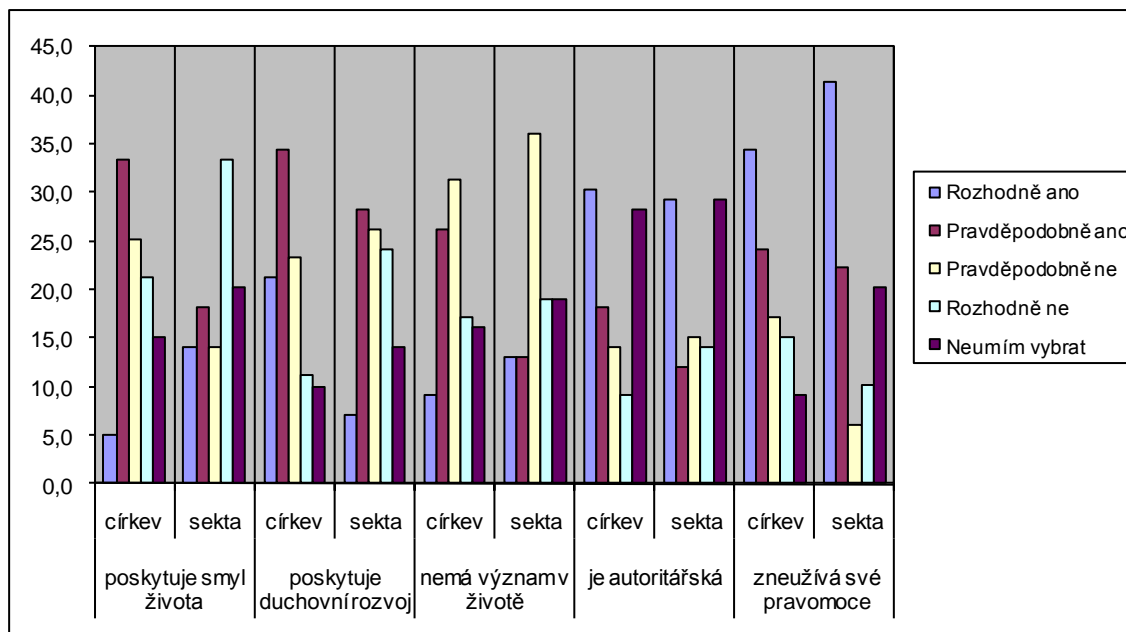
ZDROJ: vlastní výzkum, 2011

Z výzkumu příslušnosti k náboženské organizaci vyplynulo, že 100 % ($n_i=45$) studentů vysokých škol ve věku 21-25 let není aktivními členy žádné církve ani sekty. U žáků základních škol svou příslušnost k náboženské skupině Svědků Jehovových potvrdilo 4,4 % ($n_i=21$). U této skupiny lze s velkou pravděpodobností předpokládat, že nesporný vliv na jejich vyznání mají rodiče, které je v této víře vychovávají. U studentů středních škol ve věku 14-16 let se 2,2 % ($n_i=33$) hlásí aktivně k Judaismu a 2,2 % k Islámu.

7.4 Hodnocení tradičních náboženských směrů a sekt

V této kapitole je výzkum zaměřen na názory mládeže, pomocí kterých je možné objasnit na hodnocení tradičních náboženských směrů a sekt z hlediska jejich pozitivních a negativních vlastností. V dotazníku jsem uvedla dvě negativní vlastnosti, dvě pozitivní vlastnosti a jednu neutrální vlastnost. Přičemž dotazovaní měli pomocí škálovaných odpovědí označit tu, která nejvíce odpovídala jejich osobnímu názoru. Cílem těchto otázek bylo zjistit, zda mládež vnímá odlišnosti mezi tradičními náboženskými směry a sektami.

„Graf 5: Hodnocení vlastností tradičních náboženských směrů a sekt.“
 Údaje v %, ($f_i=100\%$, $n_i=99$)

ZDROJ: vlastní výzkum, 2011

Odpovědi na položenou otázku, zda: „*Je tradiční náboženství nebo sekta schopna poskytnout smysl života?*“ byla odpověď u většiny respondentů, že sekta rozhodně neposkytuje smysl života 33,3 % ($n_i=99$). stejné procento respondentů naopak označilo odpověď pravděpodobně ano 33,3 % ($n_i=99$) a rozhodně ano 5,1% ($n_i=99$), ve prospěch církví. K této otázce se nedokázalo vyjádřit 17,7 % všech dotazovaných.

Zajímavá je druhá kategorie, ve které byla položena otázka: „*Je tradiční náboženství nebo sekta schopna poskytnout duchovní rozvoj?*“. Jak z výzkumu vyplývá, s tímto názorem pravděpodobně souhlasí mládež v 34,3 % ($n_i=99$) u tradičních církví a 28,3 % ($n_i=99$) u alternativních náboženských směrů. Z těchto výsledků lze tedy říci, že mládež hodnotí církve a sekty v této kategorii stejným způsobem, tzn., že věří na jejich duchovní podstatu. Naopak jen velmi malé procento 7,1% ($n_i=99$) respondentů je pevně přesvědčeno, že sekty poskytují duchovní rozvoj, kdežto u církví je to již 21,2 % ($n_i=99$). Jak je patrné z předchozích kapitol, tyto respondenti jsou také aktivními příslušníky organizace Svědků Jehovových.

Při porovnání další otázky: „*Má tradiční náboženství nebo sekta v životě člověka nějaký význam?*“ se s názorem, že rozhodně ano ztotožňuje pouze 9,1 % mladé generace ve prospěch církví a 13% ve prospěch sekt. Celých 33,7 % ($n_i=99$) mládeže si myslí, že náboženství a duchovní život nemá v životě člověka žádný podstatný význam. Možnou

příčinou je, že tato věková skupina od 14 – 25 let byla již od dětství vystavena tlaku konzumní masové kultury, především komerčních televizí. Sociálně zraje v klimatu preference materiálních hodnot, tato věková skupina je společenským produktem devadesátých let. V této kategorii nedokázalo vybrat žádnou z uvedených možností 17,7 % ($n_i=99$) respondentů.

Na otázku zda: „*Považujete tradiční církev nebo sektu za autoritářskou?*“ byla tradiční náboženství i sekty označeny za velmi autoritářské. Církev s 30,3 % ($n_i=99$), sektu označilo za autoritářskou organizaci 29,3 % ($n_i=99$) respondentů. V tomto výzkumu je nejpřekvapivějším výsledkem při porovnání církví a sekt, že sekty byly mládeží označeny jaké méně autoritativní organizace (14,1 %) než tradiční náboženské směry (9,1%). K této otázce se nedokázalo vyjádřit 28,8 % respondentů.

Téměř celý soubor dotazovaných je přesvědčen, že církve (34,3%) a sekty (41,4%) zneužívají své pravomoce pro svůj vlastní prospěch a užitek. Jako za pravděpodobnou, tuto možnost u církve označilo 24,2 % ($n_i=99$) dotazovaných, zatímco u sekt 22,2 % ($n_i=99$). Za nepravděpodobné považuje zneužívání pravomocí 17,2 % ($n_i=99$) respondentů u církví a 6,1 % ($n_i=99$) u sekt. Aby církev zneužívala své pravomoce, považuje za nemožné 15,2 % ($n_i=99$) dotazovaných a 10,1 % ($n_i=99$) dotazovaných u sekt. K této otázce se nevyjádřilo 14,7 % ($n_i=99$) mládeže.

8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Výzkum, který byl proveden za účelem zmapování duchovního života a náboženského vědomí mladé generace, přinesl velmi překvapivé odpovědi. Zatímco v jiných částech světa, např. jihovýchodní Asie, Jižní Ameriky a arabských států, jsme svědky náboženské obrody a náboženské horlivosti, zdá se, že evropský prostor představuje výjimku, v níž se naplňují sekularizační teorie. Ani česká společnost není v tomto ohledu žádnou výjimkou, naopak. Česko patří mezi nejsekulárnější evropské země.⁴⁹ Neznamená to však, že všichni Češi jsou ateisti, kteří nevěří v nadpřirozené síly a nezajímají se o spirituální otázky. Jak vyplynulo z výsledků výzkumu, který byl prováděn kvantitativním sběrem dat formou dotazníků, na nevysvětlitelné jevy a nadpřirozeno věří více jak 60 % (n_i=99) mladých lidí, kteří byli osloveni. Přičemž věřících je mezi mladými lidmi jen 9 % (n_i=99). K náboženskému vyznání se hlásí častěji ženy než muži. Soudobé ženy jsou k náboženským aktivitám i víře více otevřenější než muži bez ohledu na to, jak religiozitu měříme nebo definujeme. Daný předpoklad I., že „většina dotazovaných nevěří v Boha, jako nejvyšší duchovní bytost, přičemž muži budou zaměřeni více materialisticky než ženy“ byl tímto výzkumem potvrzen.

Zajímavými výsledky byl potvrzen i předpoklad II., že „orientace v alternativních náboženských směrech bude nejvyšší u studentů středních škol, kteří hledají smysl svého života“. V tomto ohledu projeví největší orientovanost právě studenti středních škol, kteří jsou současně také nejčastějšími příslušníky církví a sekt. Zda je to jejich dobrovolné rozhodnutí, nebo součástí výchovy a vlivu rodiny, bohužel již nelze dále specifikovat. Studenti nejčastěji uváděli organizaci Svědků Jehovových a velmi kontroverzní rasistickou a protizidovskou organizaci Ku-klux-klan, která ve Spojených státech zažívá své obrození. Nejmenší znalosti o alternativních náboženských směrech mají žáci středních škol. Celý reprezentativní vzorek studentů vysokých škol v dotazníku uvádí, že nezná žádnou sektu, ani není členem žádné církve.

Velmi překvapivé byly výsledky výzkumu ve třetí části dotazníku, který byl zaměřený na zjištění, zda mládež činí rozdíly mezi vlastnostmi, které jsou typické pro církve a které jsou typické pro sekty. V otázce jsem uvedla stejné vlastnosti, aby bylo možné lépe vyhodnotit, zda mládež rozdíly mezi těmito institucemi vnímá. Z výzkumu vyplynulo, že nejenže mládež tyto rozdíly vnímá velmi citlivě, ale dokonce více negativních vlastností přisuzuje právě tradičním náboženským směrům. Výsledky jsou možným důsledkem přijímání

⁴⁹ ⁴⁹ HAMPLOVÁ, D., ŘEHÁKOVÁ B., *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí, sociologická studie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009, ISBN 978-80-7330-163-7, str. 18

názorů z různých médií, která poskytují velmi negativní obraz církve, kterou v v poslední době doprovází mnohé skandály. I to může být příčinou celkového odklonu od náboženství. Myslím si, že odpovědi na toto téma by byli velmi zajímavé a mohly by být námětem pro další výzkumy.

ZÁVĚR

Hlavním cílem práce byla snaha o zmapování fenoménu náboženského sektářství, jejich charakteristické vlastnosti, ale také zamyšlení nad tím, proč se stává život v sektě pro některé lidi přitažlivým. V teoretické části bakalářské práce jsou využity metody sekundární analýzy dat, kdy byly analyzovány literární zdroje způsobem, který umožnil podat ucelený pohled na tuto problematiku. V teoretické části jsou naznačeny jednotlivé fáze závislosti na sektě, na osobnosti vůdce a také, jaké následky na psychiku dětí a mládeže může mít členství v takové organizaci. Práce se snaží být nezaujatá a objektivní, přesto jsem se občas nevyhnula subjektivním postojům k některým praktikám těchto organizací. Některé tyto organizace jsou popsány v kapitole s přehledem jednotlivých sekt, které byly vybrány dle počtu jejich členů a také podle jejich vzrůstající popularity. Nemalá pozornost je také věnována prevenci z hlediska preventivních opatření státu, ale také, zda jsou preventivní opatření činěna i ze strany rodičů a školy.

Praktická část práce zpracovává data v rámci výzkumu religiozity české mládeže. Práce je svým zaměřením kvantitativní a jejím cílem bylo zachytit náboženské vnímání mladých lidí pomocí dotazníků, který byly předány žákům základních, středních a studentů vysokých škol. Závěr z tohoto výzkumu je pouze orientační a může se stát výchozím bodem pro další výzkumy týkající se této problematiky.

Podle mého názoru jsou sekty a nová náboženství svým způsobem pro člověka nebezpečná. Tyto skupiny cíleně vyhledávají lidi, kteří se nacházejí v těžké životní situaci a kteří pak rádi využijí možnosti mít nové známé a přátele. Navíc základní myšlenky a filozofie jednotlivých hnutí jsou pro většinu jednoduše pochopitelné a dobře „stravitelné“.

I když ideály těchto skupin mohou být někdy pozitivní, berou náboženské skupiny člověku postupně možnost vlastního pohledu na svět a posléze i duchovní svobodu jako takovou.

Tento závěr vyplývá z pozici nevěřícího člověka, a proto motivace, kvůli kterým lidé vstupují do sekt, přesně neznám, a dost možná ani nejsem s to pochopit.

Seznam použité literatury:

- ABGRALL, J. M., *Mechanismus sekt.* Praha: Karolinum, 1999, ISBN 80-7184-774-7.
- ALLAN, J. a kol., *Víry a vyznání.* Praha: Nakladatelství Slováry, 1994, ISBN 80-85871-27-0.
- BALTA, P., *Knih o náboženstvích.* Praha: Albatros, 1993, ISBN 80-00-00010-5.
- BÜCHNEROVÁ, B., *Co máme vědět o sektách.* Praha: Nakladatelství Amulet, 1999, ISBN 80-86299-02-3.
- ENCYKLOPEDIE Britannica, *Islám, náboženství, historie a budoucnost.* Brno: Nakladatelství Jota, 2010, ISBN 978-80-7217-628-1.
- HAMPLOVÁ, D., ŘEHÁKOVÁ B., *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí, sociologická studie.* Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009, ISBN 978-80-7330-163-7.
- HORA, L., *Problematika tzv. religiozity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže.* Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 1995, ISBN 80-7184-1064.
- HUBBARD, RON L., *Sebeanalýza.* Praha: New Era Publishing, 2003, ISBN 87-7968-885-3.
- CHRÁSKA, M., *Metoda pedagogického výzkumu.* Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1369-4.
- LUŽNÝ, D.,: *Hledání ztracené jednoty,* Masarykova univerzita v Brně, 2004, ISBN 80-210-3492-0.
- MISAUEROVÁ, A., VOJTÍŠEK Z., *Dětství a sekta.* Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, ISBN 80-86991-83-0.
- NOVOTNÝ, O. a kol., *Zneužití náboženství, pokus o nové chápání sekt,* Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 1996, ISBN 80-7261-053-8.
- PARTRIDGE, CH., *Encyklopedie nových náboženství.* Praha: Euromedia Group, 2006, ISBN 80-242-1605-1.
- RAJCHRT, L., *Pavučiny.* Praha: Nakladatelství Alternativa, 1995, ISBN 80-85942-13-5.
- ŘÍČAN, P., *Psychologie náboženství a spirituality.* Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-312-3.
- SAK, P., *Proměny české mládeže,* Praha: Petrklíč, 2000, ISBN 80-7229-042-8.
- SOKOL, J., *Člověk a náboženství.* Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-886-4.
- ŠTAMPACH, I., *Sekty a nová náboženská hnutí,* Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, 1995, ISBN 80-85942-00-3.
- VÁCLAVÍK, D. *Náboženství a moderní česká společnost,* Praha: Grada publishing 2010, ISBN 978-80-247-2468-3.

VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Praha: Portál 1999, ISBN 80-7178-802-3

VOJTÍŠEK, Z., *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. Praha: Portál, 2004

Seznam použitých periodik:

BARŠA, P., *Nová xenofobie*. Praha: Časopis Dingir, č. 1/2006, ISSN 1212-1371, str. 2-5.

REMEŠ, P., *Jsem O.K. a svět je bezva*. Praha: Časopis Dingir, č. 3/2001, ISSN 1212-1371, str. 2-4.

ŠTAMPACH, I., *Co je a co není sekta: Je potřeba kultivovat pojmosloví*. Praha: Časopis Dingir, 4/2000, ISSN 1212-1371, str. 22-24.

ŠTURSA, L., *Neposlušné děti Ježíšovi*. Praha: Časopis Dingir, č. 1/2003, ISSN 1212-1371, str. 9-10.

Seznam elektronických zdrojů:

Encyklopedie [online], dostupná z www.iencyklopedie.cz/krestanstvi

Pořad Přesčas [online 2006], dostupný z www.youtube.cz

BENDA, I., [online], dostupný z www.vesmirnilide.cz/ovladaciprogramy/nabozenstvi

KOZOHOŘSKÝ, M. [online], dostupný z www.martin-tcv.sweb.cz

Judaismus [online], dostupný z www.wikipedia.cz/judaismus

NVOTOVÁ, T., úryvek z dokumentu *Ježíš je normální* (2008)

Seznam tabulek a grafů

„Graf 1: Světový názor mládeže dle věku respondenta“.

„Graf 2: Světový názor mládeže dle pohlaví respondenta“.

„Graf 3: Orientace v alternativních náboženských směrech dle probíhajícího stupně vzdělání“.

„Graf 4: Příslušnost k náboženské organizaci dle probíhajícího stupně vzdělání.“

„Graf 5: Hodnocení vlastností tradičních náboženských směrů a sekt údaje v %“.

„Tab. 1: Postoj mládeže k náboženství dle pohlaví a věku údaje v %“.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Ukázka vyplněného dotazníku

DOTAZNÍK - Příloha č. 1

Dobrý den,

jsem studentkou 3. ročníku Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích v oboru speciální pedagogika.

Prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku pro mou bakalářskou práci na téma *Problematika sekt, náboženský a duchovní život mládeže*.

Osobní údaje:

Pohlaví

Muž	
Žena	

Věk respondenta	
-----------------	--

Studující

Základní školu	
Střední školu/gymnázium	
Vysokou školu	

1. Jak byste charakterizoval svůj světový názor?

- jsem ateista - materialista
- jsem ateista, ale věřím na existenci jevů, které nelze vysvětlit
- jsem věřící, věřím v duchovní podstatu světa
- nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom

2. Zakroužkujte prosím výrok, který nejlépe odpovídá Vašemu názoru.

- Bůh existuje a pečuje o každou lidskou bytost
- lidé nemohou udělat nic pro to, aby změnili běh svého života
- pro mne má smysl život jen proto, že věřím v Boha
- podle mého názoru nemá život žádný smysl
- život má smysl jen tehdy, pokud mu dá člověk nějaký smysl sám
- mám svůj vlastní způsob, jak být ve spojení s Bohem i bez církve a bohoslužeb

3. Znáte nějakou sektu?

- ne
- ano, uveďte prosím jakou

4. Hlásíte se k nějaké církvi nebo sektě?

- a. ne
- b. ano, uveďte prosím ke které

5. Jaké vlastnosti podle Vás nejlépe charakterizují církev?

		Rozhodně	Pravděpodobně	Pravděpodobně	Rozhodně	Neumím
	Církev...	ano	ano	ne	ne	vybrat
a.	dává smysl života					
b.	poskytuje duchovní rozvoj					
c.	nemá žádný význam v životě člověka					
d.	je autoritářská					
e.	zneužívá své pravomoce					

6. Jaké vlastnosti podle Vás nejlépe charakterizují sektu?

		Rozhodně	Pravděpodobně	Pravděpodobně	Rozhodně	Neumím
	Sekta...	ano	ano	ne	ne	vybrat
a.	dává smysl života					
b.	poskytuje duchovní rozvoj					
c.	nemá žádný význam v životě člověka					
d.	je autoritářská					
e.	zneužívá své pravomoce					

Děkuji za Váš čas.

Jana Dobrovská